

INFORMACE O CHARTĚ 77

ročník desátý (1987) - č. 6

Dokument Charty 77 28 87 Noví signatáři a odvolání	2
29 87 Dementia k mylné zprávě	2
30 87 Dopis delegátům KI. sjezdu ROP	2
32 87 Další setkání zástupců Charty 77 se senátory USA	3
Ohlas na dokument Charty 77 3 87	4
Sdělení VONS č.631 (Osmdesáti lety kněz má být souzen	6
632 (Brutální výkon trestu u Petra Hauptmanna)	7
Korespondence mezi Chartou 77 a Výborem na ochranu práv maďarské menšiny v Českoslovanském	8
Jan Dus České národní radě	10
Petice za Heřmana Chromého	12
Nadaci Charty 77 - do rukou prof. Fr. Janoucha	12
Dopis 18 čs. občanů M. Gorbačovovi	13
Podzim 86 v Polsku	14
Solidarita s Petrem Pospíchalem	19
Ludvík Vaculík: Veselé velikonoce! (fejeton)	20
Jiří Rumík: Perestrojka (fejeton)	22
V samizdatu nově vyšlo...	23

Krátké správy: K dopisu moravských dělníků - Václav Žufan prezidentu republiky - Zákrok proti J. Pukalíkovi - Případ Ondřeje Hocha - Ohlas Gorbačovovy návštěvy v ČSSR - Zlatá svatba manželů Skillingových - M. Šimek a A. Dusová k případu H. Chromého - Dopis J. Kratochvíla - Adresy několika politických vězňů - Nezávislí socialisté piší do Itálie 25

Datum posledního textu, zařazeného do tohoto čísla: 26.4.1987

Informace o Chartě 77 vydává nezávislá redakční skupina signatářů Charty 77

Petr U h 1 , Anglická 8, 120 00 Praha 2

* * * *

Charta 77|28|87 Noví signatáři a odvolání

5.4.1987

K prohlášení Charty 77 z 1.1.1987 se k 31.březnu 1987 přihlásili tito další signatáři:

Jan Balaj, dělník
Petr Buben, důchodce
Jan Doučka, zedník
Josef Král, důchodce
Vladimír Libal, výtvarník

Petr Metál, topič
Štefan Rejko, strojník
Jiří Strhář
Filip Topol, programátor
Jáchym Topol, důchodce

Podpis Charty 77 odvolali: dr.Václav Jirásek z Prahy a Jiří Vostatek z Karlových Varů. Mluvčí Charty 77 Jan Litomiský, Libuše Šilhánová a Josef Vohryzek

*

Charta 77|29|87 Dementi k mylné zprávě

Dne 11.4.1987 mezi 18. a 19. hodinou ohlášila stanice Svobodná Evropa v pořadu Události a názory zprávu, že Charta 77 poslala ještě další dopis Michailu Gorbačovovi, než byl dopis z 23.března. Prohlašujeme, že se jednalo o scela nesprávnou informaci. Dopis, který byl čten, podepsala a odesíala jiná skupina osob, a nichž někteří jsou signatáři Charty 77. Ani dopis pání Anny Kohoutové nedosíala Charta 77. V obou případech tedy jde o dopisy, s nimiž Charta 77 jako nezávislá iniciativa nemá nic společného. Považujeme za nutné zdůraznit, že jakékoli stanovisko, které není podepsáno mluvčími Charty 77, nelze považovat za její dokument. Pokud by zásada podpisů mluvčích nebyla respektována, mohly by být některé testy Chartě podcenovány s postranními úmysly.

Práha 12.4.1987

Jan Litomiský
mluvčí Charty 77

Libuše Šilhánová
mluvčí Charty 77

Josef Vohryzek
mluvčí Charty 77

Pozn.:Dopis 19 čs.občanů Michailu Gorbačovovi je zveřejněn v tomto čísle Infochu.

*

Charta 77|30|87 Dopis delegátů XI. sjezdu ROH

Vážené delegátky, vážení delegáti,
obracíme se k vám - a vaším prostřednictvím ke všem členům čs. odborového hnutí - jménem Charty 77. Domníváme se, že úsilí odborů a úsilí obránců lidských práv by mělo směrovat ke společnému cíli: k větší sociální, politické a duchovní svobodě člověka.

Odborové hnutí se zrodilo v Anglii a podnět k němu dala skupina lidí, jimiž se říkalo chartisté. Jejich zásluhou byl roku 1833 přijat první zákon o práci mládeže v továrnách, v roce 1836 prosadili chartisté větší svobodu tisku, v roce 1837 zlepštění trestního práva a v roce 1847 uzákonění desetihodinové pracovní doby. Kromě toho usilovali o demokratizaci tehdejšího volebního systému a britského parlamentarismu vůbec. Ti, kdo dali podnět ke vzniku evropského odborového hnutí, byli akutečními průkopníky sociálních a politických práv a zanechali za sebou viditelnou stopu.

Zamysleme-li se z tohoto hlediska nad posledními 17 lety čs. odborů, nenajdeme tu žádnou srovnatelnou iniciativu v oblasti hospodářské politiky, v oblasti sociálního zákonodárství, nežluvě už o politických a občanských právech. I návrh na přestavbu hospodářského systému byl nedávno veřejnosti předložen bez samostatného odborového stanoviska. A přitom bylo k čemu se vyjádřit: k otevřené otázce samosprávy, k závažným sociálním problemům, které tu vyvstávají, i k tomu, jak si odbory svou přeštipi roli sami představují. Zato byl současně s ohlášením přestavby do čela pětimiliardového ROH dosažen muž, který má za sebou činnost diplomata, ale jako odborářského vůdce ho nikdo nezná.

Moderní vývoj dal odborům za úkol být na stráži práv pracujícího člověka, bránit jeho nárok na spravedlivou odměnu, na bezpečné a zdravotně bezzávadné pracovní podmínky, na rozumné vymezení pracovní doby. A najen to: kdo jiný než právě odbory by měly dbát také o to, aby zaměstnanci nebyli diskriminováni pro svůj původ nebo přesvědčení, ale aby byl každý hodnocen podle výsledků své práce a podle svých charakterových a odborných kvalit.

Jak vypadá posledních sedmnáct let činnosti ROH? Předně nejsou odboráři svým vedením informováni o skutečných změnách životních nákladů. Mohli by se to

to dovidat názorně, kdyby dostávali informace o tzv. spotřebním koši průměrné české a slovenské rodiny, o pohybu reálných mezd a jiné. Takové informace ale většina odborářů nedostává. Pokud takové informace lidem chybí, mohou sdělovavci prostředky do nekonečna poukazovat na nepřetržitý vzestup nominálních mezd a tvrdit, že životní úroveň obyvatelstva neustále stoupá. Ve skutečnosti životní úroveň u nás v důsledku inflačních tendencí stagnuje a u některých skupin obyvatelstva dokonce klesá.

A jak se to má s pracovní dobou a s bezpečnými a zdravotně nezávadnými podmínkami práce? Žámečník Antonín Malý ze závodu Kompresory ŠKD Praha, říká: "Kdo zná např. naše závody ve Vysočanech, musí si položit otázku, co bude, když závody jako je Lokomotivka, Trakce, Kompresory a další nebudou plnit plán, protože jejich situace ve výrobní základně je na hranici únosnosti. To přece nelze řešit tím, že již v plánu budeme stavět na vysoké přesčasovost..." Ing. Michal Kolcun, ekonomický náměstek ředitele ETS Košice, k tomu dodává: "Když chceme splnit společenskou objednávku ve výrobě, musíme nutit dělníky do prodloužených směn..."

Oba citáty jsou z Rudého práva, první z 23. března a druhý ze 3. dubna letosního roku. Zákonná pracovní doba se tedy dalekosáhle překraňuje, a to nejen v železniční dopravě a v hornictví, ale i ve strojírenství - všude tam, kde je technickou zaostalost nutno kompenzovat větším vypětím a delší pracovní dobou. Zvlášť kritická je po této stránce situace žen v některých provozech. A odbory k tomu mlčí.

Jestliže se některé naše dílny a závody proměnily v průběhu 70. a 80. let v technická muzea, pak je v nich práce nejen málo produktivní, ale i málo bezpečná a o to víc zdraví škodlivá. Odgovědnost za tento stav nese ovšem na prvním místě neprozírává plánování a hospodaření a vžebec celá administrativně direktivní soustava. Avšak na technické a ekonomické zaostalosti se podepsalo i ROH. Ne ovšem svou činností, ale právě svou nečinností. Kdyby totiž dokázalo už před 10 či 15 lety říci: "Tyto pracovní podmínky jsou nepřípustné, za takovou cenu se plán plnit nebude," muselo by hospodářské vedení hledat jinou, technicky progresivnější cestu, jak vyrábět. Kde zaměstnavatel - ať už je to soukromá firma nebo stát - nenarazí na takový odpor, tam volí cestu nejmenšího odporu. A cesta nejmenšího odporu je skoro vždy tou nejhorší cestou.

Má-li se odborové hnutí vše rozhlíbat, musí takový pohyb vyjít z nás. Dovolte nám proto opakovat, co jsme už jednou řekli ve Slovu ke spoluobčanům: "Všichni můžeme vzít vážně svou odborovou příslušnost, domáhat se svých formálně vyhlášených a nerespektovaných práv, volit do odborevých orgánů nechrozené tlumočníky skutečné vůle lidí, po svobodné diskusi vybrané zástupce, a nejenom odjinud doporučené, za podajnost dobré odměňované byrokraty."

A pokud se nám to alespoň zčásti podaří, cosi podstatného se v našem životě změní. Mocní dostanou konečně partnera, který je naučí počítat s kritikou a respektovat ji. A pracující lidé pochopí jednu velmi důležitou věc: že odborová organizace nemusí být jen distributorem rekreačních poukazů a pobočníkem ředitele. že to může být i jejich záštita.

V Praze dne 14. dubna 1987

Jan Litomíský
mluvčí Charty 77

Libuše Šilhánová
mluvčí Charty 77

Josef Vohryzek
mluvčí Charty 77

*

Dokument Charty 77|31|87 nemohl být do tohoto čísla z technických důvodů zařazen.

*

Charta 77|32|87 Další setkání zástupců Charty 77 se senátory USA

Dne 14. dubna r.v. se sešli zástupci Charty 77, Libuše Šilhánová, Martin Palouš, Jiří Dienstbier, Václav Malý a další čs. občané se zástupci senátora USA, a sice se senátorem za demokratickou stranu panem Samem Nunnem, s jeho chotí a s odborným asistentem senátora Numa panem Robertem Bellem. Setkání byl přítomen velvyslanec USA v Československu Julian Niemczyk a pracovníci velvyslanectví.

Zástupci amerického senátu se zajímali o to, jak signatáři Charty 77 hodnotí význam návštěvy Michaila Gorbačova pro možné progresivní trendy v československé politice, dále se hovořilo o problematice lidských a občanských práv, zvláště o situaci čs.politických vězňů, o problematice náboženství a církvi v Československu a o jiných otázkách.

Zástupci Charty 77 znovu ocenili, že političtí představitelé USA pokračují v nastoupené linii setkávat se veřejně nejen s oficiálními politickými představiteli, ale i se zástupci občanské iniciativy Charty 77 a jednotlivými občany.

V Praze 14.4.1987

Jan Litomíský
mluvčí Charty 77

Libuše Šilhánová
mluvčí Charty 77

Josef Vohryzek
mluvčí Charty 77

*

Obhlas na dokument Charty 77 [3] 87

Odpověď na dopis signatářům Ch 77 ze dne 6.1.1987

Dopis začíná konstatací deseti let trvání našeho společenství, o kterém se dále dovídám tušené i netušené, ale hlavně rozporuplné věci. Je mi sdělováno, že Ch 77 "jsou konkrétní lidé", "šťastní i nešťastní, lepší i horší, známí i zcela neznámi", a že "tito lidé tvoří posléze určité lidské a pracovní společenství", o němž se dále praví: "I toto společenství je Ch 77. Ba řekli bychom, že vůbec na prvním místě je právě tím. Protože jedině jako určité společenství může existovat i jako to všechno další, čím je". Autoři mne ujišťují: "K tématu Ch 77 jako společenství chceme dnes především upnout svou pozornost".

O pár stránek dále však autoři vykazují do patřičných mezi moji případnou pozornost k tomuto jimi preferovanému tématu. Piší mi, že "podpisem Ch 77 se tedy - meritorně vzato - nikdo nestotožňuje s takovou či onakou skupinou osob, ani nevyjadřuje svůj souhlas s něčím, co udělal nebo dělá někdo jiný". Říkají to v souvislosti s kritikou těch signatářů, kteří svoji pozornost k tématu Ch 77 jako společenství vyjadřují tak mezním způsobem, jako je odvolání samotného podpisu "například proto, že se jim nelíbí některý mluvčí nebo některý aktivní signatář nebo některý dokument nebo lidské vztahy mezi těmi či oněmi chartisty". Tuto svoji úvalu o "signatářství" autoři sumují: "podpis Ch 77 není přihláškou ke spolku, ale přihláškou člověka k jeho vlastnímu občanství".

Přiznávám, že mi není zcela jasné, co je to "mě vlastní občanství", k němuž, jak se dovídám, jsem "podal přihlášku". Přes neprůhlednost termínu se jej nicméně snadno uchopit. Ač to autoři nikde explicitně neříkají, lze mít za to, že je jím míněna v jistém ohledu i lidská důstojnost a s ní spojené odpovědné pobývání na Zemi. Jako pro mniché, je i pro mne s důstojností člověka spojena předešlým úcta. Úcta, která je založena vztahem já - ty jako úcta k já a úcta k ty a to tak, že úcta k já je povinností úcty k ty. A je to právě nedostatek takto orientované úcty k já, nedostatek sebeúcty, co je jádrem kritiky kritizovaných signatářů či vztahů mezi nimi. Myslím, že je třeba přiznat, že je to bez ohledu na povahu z ní vyzvávaných důsledků, kritika oprávněná a odbyt ji odkazem na nedostatečně vědomí těch, kteří naše společenství oponují, je nečestné a zavádějící. Neboť to, s kým co podepisuji a ským tím pádem tvořím společenství má konečných důsledcích nesmenší význam než to, co podepisuji. Úcta, kterou jsme si ve společenství povinováni, na nás klade nároky, jejichž nedostání není a nemůže být věcí soukromou, po které nikomu nic není a která se společenství nedotýká.

Autoři dopisu dále prohlašují, že "chce-li Ch 77 dobře sloužit veřejné věci, musí být sama věcí veřejnou a veřejně srozumitelnou". Proti deklarovanému krédu těžko co namítit. V dopisu samém však vystupuje tendence učinit ji veřejně a pro veřejnost (a nejen pro ni) jinou a tím inesrozumitelnou, různou od prožívání tak či onak s ní spojených lidí; různou od zablédnutelné skutečnosti jdoucí od konkrétních faktic po koncepční úvahy a hodnotící soudy.

Abych vyložil, co nám na myslí, poukázu ke způsobu jmenování nových mluvčích Ch 77. Dopis říká, že nového mluvčího po dohodě s ostatními mluvčími určí mluvčí odstupující. Formálně je to tak. Skutečnost však, jak víme, je poněkud jiná.

Byl to, a je to víceméně i dodnes, konsensus vlivných názorových skupin, co určuje personální složení mluvčích. V prvních letech existence Ch 77 bylo personální složení mluvčích povětšinou děno poměrnou reprezentací tří "skupin" signatářů. Obecně bylo zvykem, aby jeden mluvčí byl z řad bývalých členů KSČ, druhý z okruhu literátů a umělců vůbec a třetí aby reprezentoval v politice nekomunisticky orientované signatáře a věřící. K tomu, že takto dosažovaný konsensus je záležitostí mnohdy velice nesnadnou, než aby mohla být autory dopisu překládnutá, připomínám odmítnutí prof. V. Černého jako možného mluvčího zejména skupinou vyloučených členů KSČ v počátcích existence Ch 77, a na druhé straně poměrně nedávnou různorodou opozici proti možné kandidatuře ing. P. Uhla na tu funkci.

Je-li řec o "zvykovém právu" v Chartě, s dopis o něm hojně pojednává, pak je třeba zmínit se zejména o tomto zvykovém právu, a to zvláště proto, že zároveň autorů dopisu je návrh a doporučení jak v Ch 77 dál.

Zmíněná praxe výběru mluvčích totiž poukazuje ke konsensu původnějšímu, ke konsensu, který vznik Ch 77 předcházel. Ch 77 vznikla v ovzduší solidarity v době procesu s hudebníky kolem skupiny Plastic Peoples. U jejího zrodu stál tak či onak do politiky vstoupivší lidé, ať již je k ní dovedlo vlastní politické přesvědčení nebo morální či estetický postoj. Charta byla jimi zamýšlena jako společný podnik takto různě, nejen politicky, ale i v politice, orientovaných lidí. Měla být a byla jen prvním krokem v nalézáni společné cesty různých přístupů a názorových proudu v životě naší společnosti. Bohužel tato intence v prvním období tvrdé reakce na existenci Ch 77 ustoupila do pozadí a s postupem času mezi jejími signatáři zanikla.

Charta 77 pochopitelně nemůže, a není jí vlastní, být politickým fórem. Protože však zůstala jen oním prvním a osamoceným krokem, byla jí úloha politického fóra do jisté míry vnučena. A tato v ní byla a je zvěční a někdy i zevnitř spárována a zejména od ní z nejrůznějších stran očekávána. To se také již nejednou projevilo v životě Ch 77. Byly tu, jak víme, snahy po její institucionalizaci např. návrhem systému voleb či návrhem na vytvoření správních území a jejich výborů. Na druhé straně je tento tlak na politizaci Ch 77 provázen vytrvalou snahou některých skupin nebo jednotlivců prosadit v ní svou politickou praxi a názory.

Při hodnocení práce Charty je třeba mít též toto na paměti a říci, že celá řada jejích obtíží pramení právě z toho, že jsme z oné původní intence vykonali jen velmi málo, nebo, přesněji, téměř nic. Přešlo deset let a jednotliví lidé i názorové skupiny mají v politickém ohledu k sobě dál než v sedmdesátých letech. Společnost je v mnohem ohledu rozpadlejší než tehdy a obecná úroveň politického uvažování se téměř v ničem nepozvedla. Stejně jako tehdy, neexistuje žádná, ani nejobecnější společná politická koncepce našeho národního života a namože neexistuje ani snaha o její hledání. Jsme na tom dokonce tak špatně, že i lidé, kteří nikdy nebyli přívřeční komunismu, a namají tedy pro to světonázorové důvody, navrhují obrátit se na pana Gorbačova se žádostí, že chceme také takové reformy a takovou glasnost, jaké jsou u nich, jako kdyby bylo vůbec možné zodpovědnost za nás vlastní život a osud delegovat na kohokoli jiného, či po někém jiném "dobrý život" jako příděl, na nějž máme nárok, žádat. Postojem vyloučených komunistů všeobecně bylo čekat na příznivý vývoj u východního souseda, ale i po deseti letech tu zůstala stejná nevyjasněnost cesty, po které chtějí jít, až jim to, jak očekávají, změny od vedle dovolí. Mnohé jiné skupiny jsou na tom stejně. Na druhé straně aktivace či vznik takových univerzálních postojů, jakými jsou náboženské postoje či veruštající pocit středoevropské vzájemnosti, jsou chápánu nebo i dle osvědčených šablon předem označeny jako reakční. Stejně tak skutečnému srosumění brání vnitřní nesvoboda mnohých, která jim dovoluje jen laskavé "nadřazené osvícení" ve vztahu k věřícím, "vězicím v temnotě". Nezávislý duchovní život, který opravdu dosáhl v uplynulých deseti letech výrazněší i hloubky, jak v prostředí Ch 77, tak mimo ni, může teoretickou a praktickou oblast politiky suplovat jen ve velmi omezené míře, pokud vůbec, rozhodně však ne natrvalo. Tvrzení autorů dopisu, že Ch 77 je "prostorem, v něj a v jeho okolí se výrazně rozvíjí nezávislý politický život", je nonsens. Naopak na tomto stavu má svůj výrazný podíl špatně pochopená a neuvedlá zdůrazňovaná nepolitičnost Charty. Dopis toto nepochopení nerozptýluje.

Je třeba jednoznačně říci, že její nepolitický program a tím i její neinstitucionální charakter nejsou deklarovány proto, aby bylo optičnější Ch 77 jako celek i její jednotlivé signatáře trestně postihnout, ale proto, že většina těch, kteří stáli u jejího zrodu, pociťovala podřízenost svého konání morálnímu principu, jejichž výrazem jsou nepochybně také lidská práva, a z těchto, a nikoli politicky utilitárních pozic, se stavěla za jejich právní sankci a dodržování. Nepřipomínání tohoto morálního nároku na člověka dalo zapomenout na společný základ nepolitického zaměření Charty 77 s politicky koncepcioním uvažováním a konáním. Vytratilo se tak povědomí o je vzájemně podmínující komplementaritě a vytratilo se namnoze i vědomí o nedělitelnosti mravního nároku na člověka v jeho jednání veřejném i soukromém. Stalo se tak, že období desetileté existence Charty nebylo ve všeobecnosti ani obdobím projasňování politické koncepce našeho národního života, ani obdobím konstituce vpravdě odpovědné politické osobnosti. Tato nedostatečnost vyniká zejména dnes, kdy se svět kolem nás jako celek dává po letech poměrně stagnace do pohybu a kdyby byla osobou pana Gorbačova pro naši geopolitickou oblast nebyvale vysoko postavena laťka nároků na osobnost veřejně se angažujících v politice. Je dokonce možné, že tento stav, vzniklý tím, že jsme neučinili to, co jsme původně zamýšleli, se nakonec ukáže jako tak veliký zápor pro duševní a politický život naší společnosti, že jej nic z toho, co bylo dosud učiněno, nevyváží.

Toto vše je nutno říci, rekapitulujeme-li deset let činnosti našeho společenství, a toto vše nutno mít na paměti, uvažujeme-li, jak dál. Nic neneznačuje, že by Ch 77 mohla v dohledné době říci: "Už nás tu není třeba". V tomto ohledu bude mít asi stále hodně práce, než aby takto zašla na úbytě. Mohlo by se jí to však přihodit v jiném a podstatnějším ohledu, kdyby se nadále deklarovala tak, jako v Dopise signatářům, tj. jinak než vznikla a jinak než jak je, doufám, stále mnohými pociťována. Bez vědomí, že angažovanost v hnutí Ch 77 je součástí všeobecného úsilí o odpovědný život v celé jeho totalitě, by osobní nasazení rizikující společenské postavení, ztrátu zaměstnání a všeobecný postih signatáře i celé jeho rodiny, bylo jen aktem podezřelého masochismu. Rozhodně by nebylo něčím, co by mohlo být přitažlivé a k čemu by bylo možné s klidným svědomím zvát další, zejména mladé lidí.

Chartě 77, jako hnutí za občanská práva, nelze přiřadit oblast praktické a teoretické politiky. Do té musíme vstoupit my, její signatáři vedení stejnou odpovědností, jež nás svedla v Chartě dohromady; a stejnou odpovědností je nám řídit se i ve svém soukromém životě. Čeká nás ještě mnoho práce než z každého našeho konání bude jednoznačně patrné, že morální odpovědnost je vnitřní i vnější stejně nedělitelná jako svoboda.

V Praze, dne 16. března 1987

Ivan Bejmaj

Sdělení Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných, československé ligy pro lidská práva, člena Mezinárodní federace pro lidská práva (FIDH)

Všechna sdělení VONS jsou zasílána Federálnímu shromáždění. Jména a adresy členů VONS jsme zveřejnili ve sdělení č. 591.

Sdělení č. 631 (Osmdesátiletý kněz má být souzen)

S jistým zpožděním se dovidáme, že okresní prokurátor v Popradu JUDr. Michal Bajus podal dne 20.12.1986 obžalobu proti ThDr. Ladislavu Hanusovi, katolickému knězi v duchodru. Žaluje ho pro trestný čin maření dozoru státu nad církevní anáboženskými společnostmi § 178 tr.z., jehož se měl dopustit tím, že v letech 1984 až 1986 vždy jeden den v měsíci zpovídal na rádost tamního děkana věřící v katolickém kostele v Ružomberku. Z právního hlediska je na celé záležitosti kuriózní, že Ružomberok, kde L. Hanus bydlí a kde se měl dopustit tr.činu, spadá do okresu Liptovský Mikuláš, žalobu však podává popradský prokurátor okresnímu soudu v Popradu. Jelikož nejde o první případ včně nezdůvodněného přesunu proticírkevního procesu do tohoto okresu [viz probíhající kauzu kněze Štefana Javorského], lze vyslovit podezření, že orgány tamní prokuratury a justice vynikají buď mimořádnou protináboženskou horlivostí nebo krajní ochotou plnit direktivy vyšších míst.

L.Hanus je stíhan na svobodě a není nám známo, zda trestní řízení proti němu dále pokročila. Do poloviny roku 1984 řádně a se státním souhlasem vykonával kněžské funkce v Ružomberku. Jeho trestná činnost má spocívat v tom, že když ve věku 77 let odešel do duchodu, nadále dle svých sil vypomáhal v duchovní správě. Přitom obžaloba připouští, že pro tuto výpomoc mu byl udělen státní souhlas v okrese Poprad, prokurátor však zpochybňuje tvrzení L.Hanuse, že mu byl udělen státní souhlas i pro výpomoc v Ružomberku, a na základě této skutečnosti jej žaluje.

Znovu konstatujeme, že § 178 tr.z. fakticky přenáší zákonodárné pravomoci na státní úřad pro věci církevní a současně ruší či omezuje platnost vyšších zákonických norem, to je ústavy a přijatých mezinárodních paktů; pokládáme proto každé jeho použití za protiprávní. V tomto případě, kdy má být osmdesátiletý kněz odsouzen za to, že i v duchodu pokračoval v plnění některých svých kněžských povinností, však musíme navíc označit postup trestních orgánů za nemoralní aprovokativní. Je výsmechem obecným zásadám humanity a také základním principům platného čs.trestního práva, zejména pokud jde o úmysl spáchat trestný čin a o nezbytný znak společenské nebezpečnosti.

9.4.1987

*

Sdělení č. 632 (Brutální výkon trestu u Petra Hauptmanna)

Ing.Petr Hauptmann, v únoru 1984 neaspravedlivě odsouzený pro údajnou špionáž k deseti rokům vězení [viz naše sdělení č.391, 455, 492 a 505], si odpykává svůj trest v NVÚ Minkovice. Až jde podle jména o druhou, tedy středně přísnou nápravně-výchovnou skupinu, je podle řady svědectví prakticky režim v tomto zařízení jedním z nejkrutějších v ČSR. Navíc je Petr Hauptmann od prosince minulého roku okázale diskriminován a skracován na svých beztak skrových právech. Z pracoviště, kde úspěšně překračoval výkonovou normu, byl přeložen na jiné, kde je závislý na výkonech spoluvěznů a spolu s nimi je za neplnění normy omezován a trestán. Návštěva manželky a dětí, na niž má právo vždy po šesti měsících a to v trvání jedné hodiny [což je samo o sobě otřesné], byla příslušníky SNV hrubě narušována a nesmělo se při ní hovořit ani o čistě osobních záležitostech. P.Hauptmann nesměl např. ani blíže zodpovědět otázku své dvanáctileté dcery, co si to udělal na ruce - zřejmě šlo o pracovní úraz. Korespondence P.Hauptmanna s rodinou je již několik měsíců prakticky zablokována; cenzura nepropouští většinu jeho dopisů a z dopisů manželky mu jsou předcítány jen vybrané úryvky. Všechny uvedené skutečnosti jsou hrubým porušením základních právních norem, týkajících se výkonu trestu.

K dokreslení poměrů v NVÚ Minkovice zde podrobneji rozebereme ustanovení, týkající se balíčků pro odsouzené. Podle zákona mají odsouzení v II. NYS, pokud nebyli kázeňsky potrestáni odnětím balíčku, nárok obdržet dvakrát do roka od rodiny balíček "s potravinami a jinými věcmi osobní potřeby" ve váze dvou kilogramů. NVÚ Minkovice však nepokládá tvrdost zákona za dostatečnou a rozesílá rodinám odsouzených závaznou instrukci [která je příznačně samotným odsouzeným utajena], podle níž nesmí být v balíčku žádný zahraniční aži v Tuzexu zakoupený výrobek a která stanoví seznam a váhové limity jedině povolených věcí, totiž nanejvýš:

200 ks cigaret	500 g salámu	500 g masových konzerv
200 g rybiček v konzervě		500 g sušenek a čokolád
4 penožky	10 žiletek	Želé po holení ovoce

Takovýmto rozpisem NVÚ Minkovice hrubě porušuje zákon a samo se povyšuje na zákonodárce. Kromě toho jím očividně a svévolně překračuje onu mez, kterou končí jakékoli právní zřízení: neboť v sebehorším právním systému je dovoleno vše, co není zakázáno, zatímco totalita [např.minkovická] si osobuje zakázat cokoliv, co výslovně nepovolí.

24.4.1987

Korespondence mezi Chartou 77 a Výborem na ochranu práv maďarskej menšiny v Československu

Výbor pre ochranu práv maďarskej menšiny v Československu
Charte 77

Vážení priatelia,

dňa 31.3.1987 sme obdržali Váš list [77-24-87] za ktorý Vám ľakujeme. Sme radi, že vo svojom dokumente č. 23 zo dňa 27.3.1987 ste zaujali stanovisko k teroristickým akciám v Bratislave. V prílohe Vám zasielame naše dva dokumenty: správu o ďalšom vývoji situácie okolo týchto protimaďarských udalostí a náš list k predsedovi vlády ČSSR v ktorom ho upozorňujeme na močné tendencie vo vyšetrovaní tohto prípadu.

Protimaďarské útoku v Bratislave i ďalšie protimaďarské prejavy tak zo strany súkromných osôb a skupín, ako i snaha oficiálnej moci o sociokultúrnu degradáciu maďarskej menšiny upevňujú v nás presvedčenie, že v záujme ochrany menšína treba intenzívnejšie presadzovať kolektívne práva a vytvoril inštitúciu ochrany menšína v medzinárodnom meradle. Od r. 1945 totiž neexistujú žiadne medzinárodné právne normy na ochranu menšína (ani československo-maďarské zmluvy). Ich absencia otvára priestor tak k plánovitej diskriminácii až k likvidácii ako k živelnému spoločenskému útlaku maďarskej menšiny v Československu. Absencia týchto noriem je však ešte výraznejšia v politickom systéme v ktorom ani občania nemajú zaručené individuálne demokratické práva.

Teší nás, že chápate naše ľašké postavenie.

Obávame sa - vlastne vieme - že prejavy proti maďarskej národnej menšine v Československu tak v minulých desaťročiach ako i dnes nie sú ani prechodné ani náhodné a nie sú podmienené len existujúcim totalitným systémom, ačkoliv tento politický systém všetky spoločenské a politické deformácie len prehľbuje. Preto naše obavy sa vzťahujú aj na budúlosť a to v tom zmysle, že dislokácia v spolužití slovenského národa s maďarskou národnou menšinou, ktorá je spirituálnou súčasťou maďarského národa, za dostenú do ničivého pohybu. Dúfajme, že túto budúlosť vidíme pesimistickejšie, ako to v skutočnosti bude.

V Bratislave, dňa 6.4.1987 Výbor pre ochranu práv maďarskej menšiny v Československu

Za správnosť: Duray Miklós Jaskový rad 161 831 01 Bratislava, tel.: (07) 408-714 *

Zpráva Výboru pre ochranu práv maďarskej menšiny v Československu o vývoji situácie okolo protimaďarských akcií v Bratislave.

Nás Výbor vo svojej zpráve zo dňa 10.3.1987 podal krátku informáciu o protimaďarských akciách, ktoré sa odohrali v noci na 9. marca na štyroch rôznych miestach v Bratislave. O dvoch požiaroch v budovách maďarského súboru piesní a tančov Mladé Srdecia, ktoré boli sposobené "neznámym páchateľom" podala zprávu dňa 11.3.1987 v rubrike Čierne kronika aj československá denná tlač. (Kvôli presnosti: súbor nepatrí k Comadoku - ako sa to písalo v novinách - ale Ministerstvu Kultúry SSR).

Bezpečnostné orgány - ako je nám známe - pokračujú v pátrani po pachateľovi požiarov. Rádrovom vypočúvajú členov súboru Mladé Srdecia, pričom sa im vyhŕážajú obvinením zo spoluúčasti na podpalučstve. Proti vedeniu súboru nariadili hospodársku revíziu na odhalenie eventuálnych finančných prehmatov, ktoré by mohli poskytnúť motív k tomu, že sami založili požiare na zahľadenie stop po nedovolenej hospodárskej činnosti. (Ja skutočnosťou, že vedenie súboru bolo nútene neoficiálne cestou si zadovážiť materiály pre činnosť súboru z Maďarska, najmä partitúry pre orchester a spevácky zbor, totiž tie v Československu nie sú dostupné a na ich zakúpenie v Maďarsku nedostali povolenie od československých orgánov. Je pozoruhodné, že pri požiari boli zničené tak tiež materiály ako sú popisy koreografii pre tanecný zbor.) Časť slovenskej verejnej moci v Bratislave je tiež toho názoru, že Maďari na vyvolanie nálad sami zrežirovali spomínané útoky a požiare.

Podľa tejto situácie sa nám zdá, že do stredobodu podezrenia sa dostávajú práve ti, proti ktorým boli tiež teroristické akcie organizované.

Situáciu ďalej komplikuje jeden skorší požiar. Dňa 2. marca v predpoludňajších hodinách ťyriadsaň kilometrov od Bratislavu v čistomádarskom prostredí pri Dunajskej Strede vyhorela reštaurácia Kondoros-čsárda. Podnik v ten deň - pondelok bol zavretý. Až teraz sa dostala na verejnoscť správa s hodnovernuhó prameňa, že na mieste požiaru bol nájdenný odkaz s nasledovným textom: "To je len začiatok, Maďari!". Nevie sa doteraz kto túto vyhrážku tam umiestil.

V Bratislave, 6.4.1987

Výbor pre ochranu práv maďarskej menšiny v Československu

Za správnosť: Duray Miklós

*

Výbor pre ochranu práv maďarskej menšiny v Československu

Ing. Lubomírovi Št r o u g a l o v i
predsedovi federálnej vlády ČSSR
vo veci protimaďarských útokov v Bratislave

Nábr.kpt. Jaroše 4

Praha 1, Malá Strana

Vážený pán predseda vlády ČSSR!

Iste je Vám známe, že v noci na 9.3. tohto roka na štyroch rozných miestach Bratislavu neznámi páchateľia zaútočili na budovy maďarských menšinových inštitúcií. Vo dvoch prípadoch vznikli i požiare.

Náš Výbor v zapäti posielal list Generálnemu prokurátorovi Slovenska, v ktorom sme ho žiadali o vypátranie páchateľov a vysvetlenie pozadia prípadov verejnosti.

Bezpečnostné orgány - ako je nám známe - pokračujú vo vyšetrovaní dvoch požiarov. Priebeh pátrania prípadov avšak nám naznačuje, že má nastať nepochopiteľný zvrat v tejto veci. Orgány činné v tomto konaní totiž rád radom vypočúvajú členov maďarského súboru piesni a tancov Mladé srdecia (dve budovy súboru vyhoreli), pričom sa im vyhrážajú z obvinenia na spoluúčasti podpalačstva. Časť slovenskej verejnej mienky v Bratislave tak isto podporuje túto verziu motívu požiarov. Zarazilo nás, keď sme sa dozvedeli, že Ludovít Pezlár, ideologickej tajomník ÚV KSS v užších stranických kruhoch sa vyjadril podobne, pričom to zdovodnil tým, že Maďari takto chcel demonstovať protimaďarské náladu na Slovensku čím chcel upútať pozornosť na seba. Takéto obvinenie, najmä preto, že je podnecované oficiálnych kruhov, nás nesmierne poburuje a rozhodne ho odmetame.

Vieme, že prirovnania nikdy presne nevystihujú pravdu. Avšak obvinenie maďarskej menšiny z účasti na bratislavských protimaďarských útokoch a požiaroch nám priponáma prípad z nedávnej minulosťi európskych dejín: prípad Reichstagu. Aj generálneho prokurátora v našom liste sme upozornili, že väčne, ktoré vznikajú proti maďarskej menšine v Československu korenia v duchu školskej a spoločenskej výchovy. Čoraz častejšie sú protimaďarské prejavy a tie jednoznačne svedčia o šírení neonacistických nálad na Slovensku.

Dúfame, že pán predseda federálnej vlády uváži možné následky tejto situácie a dúfame i v to, že Vaša odpoveď, ktorú právom možeme očakávať, uspokojuje nás.

V Bratislave 6.4.1987

Výbor pre ochranu maďarskej menšiny v Československu

Za správnosť: Dr. Duray Miklós

Jaskový rad 161

831 01 Bratislava, tel.: (7) 408-714

*

Miklós Duray zasial dne 24.3.1987 Generálnemu prokurátorovi stíhlosť na postup pracovníku StB, kteří ho 17.3.1987 zadrželi a vyslýchali na činnost Výboru na obranu práv maďarské menšiny v Československu.

*

Výboru na obranu práv maďarské menšiny v Československu

v Praze, 13.4.1987

Vážení přátelé,

dostal jsem Váš dopis z 6.4.1987 s přiloženou Zprávou Výboru na obranu práv maďarské menšiny v Československu o vývoji situace po protimaďarských akcích v Bratislavě a kopii dopisu který jste adresovali předsedovi federální vlády ČSSR v téže věci. Seznámil jsem s těmito texty oba ostatní mluvčí Charty 77 Jana Litomiského a Libuši Šilhánovou a seznámují s nimi i dřívější mluvčí Charty 77, kteří se v uplynulých obdobích podíleli na jednáních, rozhovorech a diskusích, týkajících se problematiky maďarské menšiny v Československu. Je zřejmé, že státní orgány neinformují veřejnost žádně o průběhu vyšetřování a že neprojevily žádnou snahu prostřednictvím sdělovacích prostředků a školství působit v duchu snášenlivosti. Vyšetřovatelé mezičtím stupňují své výhrůžné chování vůči Maďarům v Československu.

Zvlášť alarmující jsou pověsti o výrocích tajemníka KSS Ludovíta Pezlára. Nebudou-li oficiálně dementovány, můžou vyšetřování ovlivnit. V právním státě je nepřipustné, aby byl i jen pověsti o podobných výrocích představitele moci v době, kdy vyšetřování probíhá, nebyly jednoznačně dementovány, jakmile se objeví.

Pošlete nám, prosím, další správu, jakmile by došlo k dalším důležitým událostem v situaci, vzniklé po incidentu v noci 9.3.1987.

S pozdravem

Josef Vohryzek

Jan Dus České národní rada

Dne 11.2.1987 se evangelický farář Jan Dus t.č. ve vazbě obrátil se třemi podněty na ČNR. Z jeho rozsáhlého podání vyjímáme:

Dámy a pánové!

Předkládám Vám tři podněty k zlepšení činnosti SNB, prokuratury a soudu.

1) Prostřednictvím Ústředí české advokacie nechť jsou obhájci a obhájkyně v ČSR vyzváni, aby upozornili na trestní případy z posledních let, v kterých by podle jejich mínění svědomitě řešení prokázalo:

a) že příslušníci SNB vytvořili proti občanům ČSSR nebo jiných států lživé protokoly o výsleších, padělané písemnosti, jiné padělky;

b) že příslušníci přinutili občany ČSSR nebo jiných států bitím, jiným trýzněním, urážkami nebo hrozbami k doznamení trestních činů, kterých se tito občané nedopustili, nebo k lživým svědeckým výpovědím proti jiným občanům;

c) že se příslušníci sami dopustili trestného činu křivé svědecké výpovědi, aby zabránili odhalení vlastních výše uvedených nebo jiných vlastních trestních činů nebo odhalení trestních činů jiných příslušníků SNB;

d) že prokurátoři projevili při přešetřování pravdivých stížností občanů na trestné jednání příslušníků SNB (např. na trýznění, vyhrožování, ponižování, falšování protokolů a důkazů, navádění k trestné činnosti) hrubou nedbalost, takže trestné činy příslušníků zůstaly neodhaleny;

e) že prokurátoři projevili i při jiných příležitostech, zvláště při vypracovávání obžalob a při soudním jednání pobuřující shovívavost vůči očividným trestním činům příslušníků SNB;

f) že prokurátoři obvinili toho občana, který podle pravdy upozornil na trestní čin příslušníka SNB, z trestného činu ať už skutečného, či vykonstrovávaného, aniž však přikročili k objektivnímu přešetření občanova stížnosti na trestní čin příslušníka, takže prokurátoři poskytli trestním stíháním popř. i uvězněním takového občana příslušníkovi SNB ochranu před odhalením jeho trestného činu;

g) že soudcové a zvláště předsedové senátu projevili vůči očividným trestním činům příslušníků SNB neméně pobuřující shovívavost než zmínění prokurátoři, a že soudcové navíc projevili při přijímání obžaloby, při soudním jednání a při formulování rozsudku a jeho odůvodnění pobuřující shovívavost vůči závažnému jednání těch prokurátorů;

h) že se příslušníci SNS, prokurátoři a soudci dopustili jiných bezostyšných trestních činů popř. jiného hrubě závadného jednání, než jsem uvedl pod a) až g).

2) Národní i federální ministerstva, příslušná pro SNS, prokuraturu a soudy nechť jsou vyzvána k zjednání nápravy a k podání zprávy o provedených opatřeních.

3) Novináři a redaktori nechť jsou zbaveni nejtíživějších omezení, která jim dosud brání v tom, aby na hrubě závadné popř. trestné jednání příslušníků SNS, prokurátorů a soudců upozorňovali veřejnost. Dnešní neformální cenzura se ovšem nesmí rušit překotně, aby nedošlo k opakování tragických omylů maďarské reformy r. 1956 a čsl.reformy r.1968. Protože u nás dochází k přestavbě s velkým zpožděním, je většina obyvatelstva včetně jeho vysokoškoláky vzdálené části politicky silně záostalá a ještě řadu let nebude schopna odpovědného svobodného rozhodování, zároveň je však nikeli zanedbatelná část obyvatelstva pošetile sebevědomá do té míry, že by příliš rychlé uvolnění neformálů, ale reálné cenzury otevřelo cestu dôbrodružství a vyneslo je na politicky důležitá místa. Čím pomaleji však bude uvolňována neformální cenzura, tím důsledněji a bez příliš velkých odkladů by měla být ministerstva očištěna, ovšem také z iniciativy zákonodárných sborů, od ochránců násilnických pracovníků SNS, prokuratury a soudů. O provedených opatřeních proti násilnickým pracovníkům státního aparátu bude nutno včas informovat veřejnost, aby se předešlo výbuchu roztrpčení, nahromaděného v důsledku mnohaletého prodlení s přestavbou.

Po podrobném zdůvodnění svých návrhů Jan Dus uvádí čtyři případy občanů, s kterými se setkal ve vazbě a dokládá na nich hrubé porušování čsl.zákonnosti. Své podání končí slovy:

Se svými třemi podněty se na Vás obracím jako člen českobratrské evangelické církve, který do r.1972 pracoval jako farář a za faráře už nepřestáne platit. V září 1984 jsem upozornil Světovou radu církvi obšírným memorandem na to, že nejen čsl.politické a státní vedení, ale také ČCE a především vedoucí představitelého církve jsou odpovědní za krizi čsl. společnosti. Kdyby totiž už před lety upozorňovali jako občané a představitele věřících a Boží služebníci na to, že pracovníci čsl.státního aparátu nedodržují platné státní zákony, přivedli by si tím nějaké osobní nescháze, jistě by tím však nakonec vydatně přispěli k tomu, aby čsl.politické a státní vedeně přikročilo k nápravě. Také svým memorandem ze září 1984 jsem vzbudil silnou nelibost kpt.dr.Daniela Beňucha a jeho společníků ze Státní bezpečnosti, takže mi 9.dubna 1986 do bytu podstrčili a tam krátce na to úředně zabavili padělaný dopis, který mne měl politicky zkompromitovat a připravit mě trestní stíhání. Moje memorandum ze září 1984 bylo zařazeno do dokumentace k měmu vyšetřovacímu spisu jako jeden z důkazů mého podvracení socialistického zřízení ČSSR. Tím se moji pronásledovatele ze Státní bezpečnosti a z krajské prokuratury v Praze jasně usvědčili jako přívrženci sektářsky násilnického pojetí socialismu. Vazba mi potvrdila správnost mého memoranda ze září 1984. Teprve ona mi otevřela oči pro velikost dluhu evangelických církevních představitelů vůči čsl.společnosti. Protože nečinně sledovali či vůbec nechtěli vidět a potom skutečně ani neviděli, jak bezostyšně a s jakými zhoubnými důsledky porušují někteří pracovníci čsl.státního aparátu platné čsl.zákony, nebyli schopni přesvědčivě šířit Kristovo evangelium, které otvírá jednotlivcům i celé společnosti nejspolehlivější východisko z přítomné krize. Abych přispěl svým osobním podílem k zmenšení toho těžkého dluhu českobratrské církve vůči spoluobčanům, předložil jsem Vám, dámy a pány, na začátku tohoto dopisu tři určité podnáty k zlepšení činnosti SNS, prokuratury a soudů.

Petice za Hermana Chromého

Gustáv Husák
prezident ČSSR

Vážený pane prezidente.

Obracíme se na Vás jako na nejvyššího garantu československé zákonnosti a žádáme Vás abyste obrátil svou pozornost k případu pana Hermana Chromého.

Pan Herman Chromý byl zatčen dne 9.4.1986., obviněn z trestného činu podvracení republiky podle § 98 tr.z. a posléze odsouzen k dvouletému trestu odňtí svobody nepodmíněně. Tento trest vykonává ve věznici MS Plzeň - Bory.

Pan Chromý je nám znám jako čestný a bezúhonný člověk a také jako amatérský básník. Byl aktivní v kultuře, kde dosáhl významných úspěchů, např. jako vítěz Walkrova Prostějova. Byl činný i jako obhájce občanských práv. 9. dubna tohoto roku uplyne rok od počátku jeho uvěznění, které považujeme za nespravedlivé.

Pan Chromý je otcem tří dětí. Na svém pracovišti i v místě bydliště požíval pověsti poctivého člověka.

Pane prezidente, žádáme Vás abyste se z moci svého úřadu zasadil za propuštění Hermana Chromého z vězení.

Vraťte rodině otce, společnosti čestného člověka a nám dobrého přítele.

(61 podpisů)

V Praze dne 7.4.1987.

Za správnost ručí: Ota Veverka
tř. Svobody 738
763 02 Gottwaldov - Malenovice

Nadaci Charty 77
do rukou profesora Fr. Jsnoucha
S t o c k h o l m

V Praze 11.dubna 1987

Vážení,
děkuji za vyznamenání udělením ceny MUDr Františka Kriegla. Cítím se nezasluženě velmi poctěn. Nezasluženě proto, že z nadace, nesoucí právě Krieglovo jméno, na mě padá, byť i jen málo, něco z odlesku jeho jména, což si nezasluhuji.

František Kriegl byl dlouho mým přítelem, starším a zkušenějším. Sblížili jsme se jako členové ÚV KSČ v letech 1966 až 1968, když se připravovali obrovský proces, Pražské jaro. Byl to vždy požitek s ním debatovat, u něj doma, na procházce nebo na Křivoklátě, kam ná přijel několikrát se svou manželkou Eviou navštívit. Byla to radost z jisker při debatě, ale pro mne především i poučení. Málo kdo měl taklik mimořádných životních zkušeností jako on.

Od srpna 1968 stal se pro mě František Kriegl přítelem uctívaným. Stal se tichým hrdinou nejen pro okruh svých přátel, ale pro většinu národa. Odmitl v Moskvě podepsat moskevský diktát o obsazení Československa, o podmírkách tzv. normalizace, kterou nám Brežněv vnutil a která znamenala násilné omezení suverenity Československa.

Kriegl se tak stal národním symbolem protestu proti potlačování svobody a demokratického socialismu. Stal se však i nadějí, že jeho příklad lidí posílí a pomůže přenést ideály svobody a suverenity přes zlé časy, které nás v normalizaci čekaly a pak potkaly.

Každý národ má v politicky střetových situacích nejen své Quislinky, ale i své hrdiny. V době obsazování Československa mezi hrdiny na přední místo patří právě František Kriegl. Dokázal se vzepřít násilí, i když věděl, že jeho odpor a protest jsou jen symbolické, v praxi marné. Dokázal setrvat na svém přesvědčení, zachovat si lidskou důstojnost a integritu, neslevit z morálních norm, které vyznával celý svůj život - i když si byl plně vědom, co vše mu tím osobně v dané situaci hrozilo. Svým tehdejším postojem se zapsal do naší historie. Jeho NE! připomíná Pěcňákov protest: "Bržíte revolver a tvrdíte, že máte pravdu".

Na zasedání ÚV KSČ dne 30.5.1969 bylo navrženo vyloučení Kriegla ze strany, protože odmítl podepsat Brežněvový moskevský protokol. Kriegl řekl tehdy ve svém projevu m.j. toto:

"Odmítl jsem podepsat tzv. moskevský protokol. Odmítl jsem jej podepsat proto, že jsem v něm viděl dokument, který všestranně svažoval ruce naší republike. Odmítl jsem jej podepsat proto, že se to dělo v ovzduší vojenského obsazení republiky, bez konzultace s ústavními orgány a v rozporu s cítěním lidu této země. Když potom byla v Národním shromáždění předložena k ratifikaci dohoda o dočasné pobytu sovětských vojsk na území ČSSR, hlasoval jsem proti ní jako proti smlouvě, která byla v rozporu se zásadami Charty Organizace spojených národů, s principy mezinárodního soužití a s ustanoveními Varšavské smlouvy. Tato smlouva postrádala základní náležitosti řádné smlouvy, tj. dobrovolnost. Podepisovala se v atmosféře nátlaku politického a mocenského, za okolnostě, které jsou v rozporu s principy socialistických národů s mezinárodními dokumenty. Podepisovala se v přítomnosti státníků cizích vojáků a mohutné vojenské techniky. Smlouva byla podepsána nikoli perem, ale hlavně děl a samopalů..."

Hlasoval jsem proti smlouvě jako poslanec - v souladu s cítěním a přáním velké většiny voličů a občanů této země..."

Vojenský zásah v ČSSR těžce poškodil mezinárodní komunistické hnutí v očích světové veřejnosti... Najde přece jen o československou záležitost. Jde, pravda, v prvé řadě o československou záležitost, ale současně jde o zásadu a problematiku práva jedné nebo více zemí uplatnit možnosti násilí silnějšího proti slabšímu. A zde již srpen 1968 přesahuje rámec ČSSR, přeruštá hranice naší země...". Kriegl pak na konci svého "j'accuse" citoval z oficiálního návrhu mezinárodního dokumentu komunistických stran pro připravovanou poradu v Moskvě:

"Účastníci porady potvrzují totežnost své pozice v tom, že základem vzájemných vztahů mezi bratrskými stranami jsou zásady proletářského internacionálismu, solidarity a vzájemné respektování samostatnosti a rovnoprávnosti, vzájemné nevměšování do vnitřních záležitostí. Přísné dodržování těchto zásad je nezbytnou podmínkou rozvoje..."

Naši političtí normalizátoři, z nichž někteří byli sice na počátku domuceni, ale pak už všichni normalizaci prohlubovali a rozširovali až k dnešní stagnaci a k zaostávání za světem - se již téměř 20 let pokouší vygumovat z naší historie některé osobnosti, které byly představiteli našich pokrokových národních, sociálních, demokratických tradic. Už dnes se však začíná ukazovat, že jejich úsilí o vymazání z dějin bude marné a že jejich úspěch tu může být jen dočasný.

Např. Alexandr Dubček byl oficiálně téměř 20 let non-person. Ale stačily určité snahy o demokratizační pohyb v Sovětské svazu a paměť národa u nás ozivá. Dubčekem symbolizovaný program socialismu s lidskou tváří se stal předmětem zájmu a diskusí i u mladší generace, která rok 1968 neprožila.

Stejně dubnová návštěva M. Gorbačova zcela nechtěně připomněla, že starší generace ani za těch uplynulých téměř 20 let nezapomněly na tehdejší politickou atmosféru a na tehdejší Krieglov statečný postoj v srpnu 1968. I mladší generace se o tom jednou dozvídá a bude moci o tom přemýšlet. Glasnost - přes všechna naše zklamání a přestavby i u nás - už klepe na dveře i u nás.

Vladimír Kadlec

Dopis 16 ča. občanu M. Gorbačovovi

Vážený soudruhu Gorbačovu,
srdečně Vás vítáme v Praze. S velkými sympatiemi a zájmem sledujeme nový revoluční vývoj, přestavbu sovětské společnosti, která byla zahájena pod Vaším vedením. Tento vývoj v Sovětském svazu oživil v nás naději, že nastala doba obnovy i pro naši společnost.

Jako lidé, kteří celá desetiletí poctivě pracovali pro uskutečnění myšlenek socialismu, vítáme Vaši výzvu k novému myšlení, které má převratnou a sjednocující sílu, sahající až k všelidským problémům. Nově nastoupená revoluční cesta od základu změnila staré nazírání na svět, jež přivedlo lidstvo až na okraj propasti atomové války a ekologického zničení. Vaše slova, že lidstvu je třeba a je možno vrátit jeho nesmrtevnost, se nás dotkla jako svěží vítr.

Plně souhlasíme s Vámi, že jednou z hlavních překážek nového nazírání na svět je nedůvěra. Je třeba vrátit lidstvu jeho důvěru v sebe, v jeho sílu, dát mu prostor, aby mohlo volně dýchat. A vzdych - to je pro nás socialistická

demokracie. Kdo se jí bojí, bojí se lidí. Nabádáte, že lidí není třeba se bát, je třeba jim rozumět. Kdo by se bál národa, ten by ve skutečnosti těžko mohl chápát samotnou podstatu socialismu.

My nedůvěru nemáme. Naopak - považujeme za nutné učinit vše pro to, aby všichni naši lidé se mohli zapojit do přestavby.

A velice si přejeme spolupůsobit na obnovení tradičního přátelství mezi našimi národy, které utrpělo způsobem, jímž tehdejší vedení sovětské reagovalo na nás obrodný proces, 1968.

Jsme připraveni aktivně pomáhat podle svých možností při přestavbě naší společnosti. Pevně doufáme, že se tak stane brzy a že to bude opravdová přestavba. Byli bychom šťastní, kdyby právě Vaše návštěva ponohla otevřít cestu této společenskéaktivitě, a jsme přesvědčeni, že by to znamenalo posílení důvěry ve společnou věc. Lidé v Československu chtějí překonat všechny překážky, které svažují tvůrčí síly země, statisíců dosud z aktivity vyloučených.

Vážený soudruhu Gorbačovovi, přejeme Vám úspěšný pobyt v naší vlasti a plný zážit ve Vašem díle.

Praha 5.dubna 1987

Ludmila Jankovecová, Bedřich Plácák, Josefa Slánská, Luboš Kohout, Jiří Valach, Jaroslav Šabata, Stanislav Pošusta, Jaroslav Helbrant, Jiří Hájek, Vladimír Kadlec, Jiří Černý Jiří Lom, Rudolf Zukal, Květa Valachová, Jaroslav Opat, Pavel Winkler, Vojtěch Kumpera, Marie Valachová.

Pozn. red.: Viz dokument Ch 77/29/77 "Dementi k mylné zprávě" v tomto čísle Infochu a krátkou zprávu "Chias Gorbačovovy návštěvy"

Podzim 86 v Polsku

V září 1986 byla vyhlášena v Polsku amnestie. Kromě lehčích trestů a veškerého vyšetřování, kde by byl předpokládaný trest menší než 2 roky (zastaveno) se týkalo především odsouzených a vyšetřovaných pro "narušení veřejného pořádku", pod kteroužto formulací se skrývali všichni věznění z politických důvodů. Výsledkem bylo, že byli propuštěni prakticky všichni političtí vězňové, t.j. asi 250 osob (až na několik sporých případů, které považuje opozice za politické a úřady za kriminální, jako třeba skupina mladíků, kteří zaizili cyklostyl (krádež?) za účelem rozmnožování ilegálního časopisu (politické důvody?) apod. a že bylo zastaveno vyšetřování proti Zbygniewu Bujakovi, několik let se skrývajícímu legendárnímu vůdci Solidarity, kterému hrozil trest 10 let. V rámci amnestie byly také sníženy tresty všem důstojníkům státní policie (až na hlavního viníka Piotrowského), kteří spelečně zavraždili kněze Popieluszku.

Další událost: po amnestii byl někdy v listopadu přijat zákon (tzv. "zakona o kolegiach") podle něhož "kolegia" projednávající přestupy (něco na způsob komisi návr.výboru) budou oprávněna ukládat tresty až do výše 50 000 zlatých nebo do 30 dnů vězení. Co je na tom zvláštního? Od této chvíle začaly úřady považovat kolportaci nezávislé literatury a novin a dokonce i jejich tisk za přestupek a předkládat je výlučně této komisi. Kdo je nyní přistízen, najde už před soud, nýbrž jen před "kolegium". Soudy se tak zbavily masy projednávaných případů jednoho a stále stejného typu a tém, koho se to týkalo, se ohromně ulévilo. (Tak např. norský občan, zadržený v Polsku při převážení plného kamionu tiskařské techniky, byl odsouzen k 50 000 zlatých pokuty a k propadnutí auta).

Amnestie přinesla ohromnou změnu: od této chvíle se už nikdo v Polsku neskrývá v podzemí. Je tak posledním krokem, jenž přišel po několika předchozích amnestiích, které nabízely lidem žijícím v ilegalitě možnost vyjít na povrch, přihlásit se na policii (tzv. "ujawnić się"), říct (aspoň trochu) co dělali a odevzdat předměty související s jejich ilegální činností; nemuseli nikoho jmenovat a nehrozil jim trest. Jsou to všechno dost překvapivé kroky, vláda se snaží chovat, jako by brala odpůrce na lehkou váhu a jako by o všech věděla (takový byl zřejmě smysl akce, při níž bylo na podzim předvoláno k "přátelskému pohovoru" na policii v celé zemi asi 2 000 osob nejrůznějšího charakteru od známých vůdců až po neškodné literáty).

Co vedlo k zářijové amnestii a k dalším "liberalizačním" opatřením? V Polsku stále trvá (už šest let) nepřekonatelná propast mezi mocí a obyvatelstvem.

Ve snaze proklomit vlastní izolaci a dostat se k početnějším vrstvám společnosti došlo se strany vlády k rozličným pokusům o navázání neoficiálních kontaktů s různými osobnostmi opozice. Tato však odmítala vést veřejně dialog pokud budou v zemi političtí vězni. Samo o sobě by tento důvod nestačil. Druhým je to, že polskému vedení velice záleží na tom, aby dovedlo k úspěšnému konci jednání se Západem o odložení splatnosti půjček (dnes asi 30 mld US \$) a o udělení nových kreditů (na splácení úroků plus na nákup technologií, jež by měly konečně pohnout polskou ekonomikou). Tady byli političtí vězni vážnou překážkou, výslově mnohokrát zdůrazňovanou ústy nejrůznějších západních politiků. Amnestii se polský režim snaží prezentovat jako liberální a teď bude čekat, nakolik mu Západ vyde vstříc.

Sama o sobě je amnestie něčím dost výjimečným a neočekávaným a samozřejmě ji lze interpretovat různě. Když si odmyslíme, že na Východě nebývá zvykem propouštět před termínem politické vězny (a toto je ohromné novum), není na skutečnosti, že se z politických důvodů zavře určitý počet lidí a potom propustí, ještě nic obvzlašť svobodomilovného. Nejdé přece o žádnou strukturální změnu, o nic nového, jen o navrácení do nulového stavu před jejich uvězněním. Všechny zákony a předpisy, na jejichž základě byli propuštěni uvěznění, jsou stále v platnosti, tito lidé, o nichž se pochopitelně stále ví, mohou být kdykoli zavřeni znova, jsou kdykoli k dispozici. Tato amnestie vlastně nic nestojí a dá se z ní vytěžit ohromný kapitál.

Existuje rovněž takový názor, že zmíněné opatření, jež se cizině přeloží jako důkaz ohromné změny a uvození, jako potvrzení toho, že v Polsku je už vlastně všechno v pořádku (na což se, to si přiznáme, část ciziny už už třese nedočkovostí – tolik firem a vlád by už mělo rádo od polské anomálie pokoj a dělalo, že se vlastně nic tak moc nestalo) bude mít uvnitř státu za následek, že samozřejmě ne všechni propuštění budou mít odvahu pokračovat ve své činnosti, čili že se do politického života navráti jen část původního počtu, ty postačí znova zavřít, potom s pomhou propustit, a tak se samou liberalizací a rozdáváním svobody napravo nalevo budou redukovat a nakonec odhourají všichni protivníci, kteří už nebudou mít nervy a ani chuť vytrvat.

Přes to všechno je třeba tlustou čarou podtrhnout, že učco jako tahle amnestie je v zemích reálného socialismu čínskem nebyvalým, něčím, k čemu třeba v rámci čs. normalizace nikdy nedošlo. Koneckonců čtyři roky po odvolání výjimečného stavu stojí v Polsku proti sobě vláda a homogenní opozice, a ti, kdo k ní patří dnes žijí a pracují na svobodě (až už jakkoli podmínečně). Amnestii zanikla nutnost skrývat se.

Solidarita jako organizace funguje nadál ilegálně, její vůdci však už nejsou nutni žít v ilegalitě jako za a po vojenském stavu, každý má veřejnou existenci, práci, byt a vedle svou paralelní činnost v Solidaritě. Spousty lidí stále platí ve své práci na Solidaritu regulařní přispěvky, na snad každém pracovišti seví o jednom člověku, který je tím "pravým" a kterému se přispěvky odevzdávají. To je jen jeden z mnoha projevů skutečnosti, že se k této odborům stále blíží (ne ovšem jen u stola v kruhu nejbližších známých, ale třeba tímhle placením přispěvků) ohromná část národa. Kdybychom měli doprát radosti marxistům, museli bychom říci, že tato organizace má masový charakter.

Nadále funguje (i když tajně) organizační struktury Solidarity z doby před vojenským stavem, v souladu s tradicí hlavně úrovní krajů. Tajně se schází i nejvyšší orgán, Prozatímní koordinační komise ("Tymczasowa Komisja Koordynacyjna", TKK). Pro představu kolik lidí v Solidaritě pracuje: na Dolním Ślęzaku se počet jejich aktivistů odhaduje na 10 tisíc.

Existuje neskutečné kvantum samizdatových nakladatelství, která loni vydala asi 600 knih (ano, vážně) a nějakých 200 - 400 titulů novin a časopisů. Jejich počet se těžko určuje, vycházejí po celé zemi, některé v rámci jednoho závodu, jiné jsou celostátní, některé mají jen jednu stránku, jiné osmdesát, některé jsou méně pravidelné, jiné více jako třeba čtvrtletník Nezávislá kultura ("Kultura niezależna"). Mluvíme-li o knihách, jde skutečně o pravé knihy vycházející v nákladech průměrně 2 500 výtisků, tištěné nejčastěji na ofsetu, a jejich cena se pohybuje kolem 400 zlatých (samořejmě se prodávají, je třeba krýt výrobní náklady s prací všech dělníků).

Vycházejí literatura čistě politická, literatura historická zabývající se všemi dějinami řádu, jichž je v socialistickém systému tak požehnaně, i běžná beletrie. Dnes je docela častou reakcí spisovatele, kterému oficiální nakladatelství nechce vydat knihu, že ji prostě publikuje v samizdatu. Takže i oficiálně vádění a vydávaní autoři risknou jak u státu, tak u nezávislých. Samizdat často spousty lidí, je docela běžné, že tyto knihy tvoří podstatnou část domácí knihovny. Ta se sice neukazuje každému (ještě?), před kolegy z práce, o nichž se ví, že to jsou normální lidé, se však o nich klidně mluví.

V samizdatu má v příštích letech vyjít mnohadílná encyklopédie, jež by jako protiváhu dobré známým tendenčním zkreslenostem a lžím podala pravdivý obraz celé polské historie, kultury, politiky, ekonomiky atd. Ne už tedy jen díla zabývající se dílními náměty, ale vyčerpávající interpretace celku. Pracují na ní (či budou) autority a odborníci nejrůznějších oborů na mnoha pracovištích Akademie věd nebo fakult se podařilo dát dohromady týmy lidí, kteří paralelně se svojí vědeckou činností píší hesla encyklopedie. Pokud se jí podaří vydat, mohl by to být ohromný průlom do oficiální verze všech oblastí života, který by měl dalekosáhlý dopad v čase i v možnosti seriozně informovaných osob.

Knihami neoficiální informace nekončí, začíná se dostávat na videokazety. Video je v Polsku daleko rozšířenější než u nás a tak lze vidět doma na kazetách jak celovečerní filmy, které cenzura nepustila do kin nebo je stáhla (jako "Dělníci '80", stříhový dokument z heroických jednání v srpnu 1980 mezi stávkujícími dělníky a vládnoucí mocí v Gdaňsku, jež vedly k podepsání 21 bodů zaručujících dělnická práva a základní svolány pro celou společnost), tak dokumentární záběry z výjimečného stavu ukazující početné demonstrace a policejní zásahy. Na kazetách existuje publicistický měsíčník "Kontakt" podávající obrazový přehled o politických událostech ve světě i o všeobecných zajímavých věcech z kultury v Polsku (řečka záznamy neoficiálních divadelních představení) i v zahraničí. Dělá jej "Kultura", letitá polská nakladatelství s vysokou úrovní, působící v Paříži. Při vrácení půjčené kazety dá každý malou částku na podporu nezávislé produkce.

Od zavedení výjimečného stavu a zrušení jejího legálního statutu (v rámci zrušení všech odborových organizací Sejmem) pracovala Solidarita v ilegalitě, schůzky všech stupňů jejího vedení od podniků až po setkání Walesy s Prozatímní koordinacní komisi (TKK) byly tajné. Autentičnost všech výzv a dokumentů byla stvrzována pbdpisy vůdců, řádně zvolených ještě před vojenským stavem a dobře známých veřejnosti, kteří se sakrývali (dokud nebyli některí chyceni) v ilegalitě.

Na podzim 86 učinilo vedení Solidarity nový krok: po amnestii se vytvořila Prozatímní rada ("Tymczasowa rada") složená z lidí, o nichž úřady už vědely, že jsou členy TKK a kteří byli pro ilegální práci prošvihnuti. Tato Rada má fungovat jako veřejný orgán představující Solidaritu na veřejnosti a vůči vládě, jako spojovací článek mezi veřejnou sférou a vedením organizace, která je stále nutena pracovat v ilegalitě. Jména a adresy všech jejích členů jsou zcela veřejné. Rada nabídla vládě dialog, ta jej odmítla a prohlásila toto těleso za nelegální. Dál však její postih nešel.

Zároveň učinila vláda svůj pokus o navázání výraznějšího dialogu s opozicí. Přišla s návrhem na vytvoření tzv. Konzultační rady ("Rada Konsultacyjna") (náhoda, že si vymyslela také "radu"?), v níž byměly být údajně zastoupeny všechny složky společnosti, nejen ty vládnoucí, a jež by tedy měla reprezentovat myšlenky celého národa (moc je tímto ochotna vyslechnout si, "konzultovat" jiné názory, než vlastní, dál však ve své konцепci nešla, o možnosti nějakého rozhodování nebo vlivu není ani šečí). Po prvních neoficiálních kontaktech s katolickými a jinými kruhy jejich počáteční sympatie opadly, převážila obava, že jde výlučně o manévr mající za cíl rozštěpení opozice (na "hodnější", a níž budeme ochotni rozmlouvat, a na "zlou", kterou prostě nebudeme brát na vědomí) a že celá záležitost je čistě fiktivní. Vláda nebyla schopna přednест trochu jasnější koncepci v otázkách tak důležitých jako jakou by zamýšlela udělit Radě pravomoc, k jakému státnímu orgánu by vlastně Rada přináležela, zda a kde by byly projevy přednesené v Radě publikovány, zda bez zásahu cenzury atd. Rovněž odmítla účast vůdců Solidarity včetně Walesy. Primas Glemp potom odmítl jmenovat do ní své přímé zástupce, kterýmžto krokem by dodal Radě v očích veřejnosti na věrohodnost. Vyzval však světské katolíky, aby se prací Rady zúčastnili. Na schůzi varšavské pobočky Klubu Inteligencii Katolickiej (velice

závažného tělesa, jakéhoosi mozkového trusu opozice, který dodal většinu potadů vedení Solidarity v dobách její veřejné činnosti) svolané k tomuto tématu vznikla bouřlivá diskuse, členstvo se postavilo proti účasti zástupců Klubu v Rade, jeho předseda Andrzej Świecki, vážená a světlá postava těchto kruhů, byl pro účast. Nakonec byla odhalována rezoluce, podle níž se Świecki může stát členem Rady pouze jako soukromá osoba a musí složit demisi na předsednictví Klubu.

Část opozice soudí, že dokud nebude jasné, jaké by měla Rada práva a jaká by vůbec byla její přesná funkce, jde jen o umělou bublinu ze strany moci, a pokus zmanipulovat opozici a vtáhnout ji do vlastní hry (v čemž byl zatím tento naprostě neúspěšný). A doporučuje proto vytrvat v neústupnosti, jež se doposavad osvědčila. Jiná část se domnívá, že se tu otevírá šance, která by se neměla nechat propast, protože může být taky poslední.

7.12.86 se dozvídáme, že podle listu Washington Post došlo k založení tzv. Konsultační rady při Státní radě PLR (t.j. ekvivalent úřadu prezidenta). Skládá se z 56 členů, prý 80% jich je "nazávislých na PSDS", předsedou je Jaruzelski (záhoda), většinou jde o světské Katolíky, n.j. bývalého předsedu varšavské pobočky Klubu katolické inteligence, který musel proto ze své funkce rezignovat. Projevy Rady prý budou publikované ve zvláštním necenzurovaném bulletinu. Budoucnost ukáže, zda toto těleso umožní, aby se určité vyšlenky, jež hybou národem, integrovaly do státního vědomí, nebo zda půjde jen o další z čistě taktických podrazů.

Za zmínu stojí ještě jeden zajímavý krok opozice: Lech Wałęsa spolu s osmi dalšími známými osobnostmi Polska (neoficiálními) jako jsou Mazowiecki, předseda Svazu novinářů z období Solidarity Bratkowski, rektor varšavské university Bialkowski a další, vydali výzvu USA, aby utončily hospodářské sankce a napomohly rozvoji polské ekonomiky. Ukázali tím, že si nenechají vnutit postavení ilegální skupinky, ale že mluví k cizině v zájmu celého národa, k čemuž některek nepotřebují čekat na generálův souhlas nebo přímý pokyn. Jaruzelski se nechal slyšet, že o něco takového nestojí, ví ale přiliš dobré, že takový hlas má v cizině daleko větší váhu než jeho oficiální prohlášení a žádostí a že toto Wałęsovo gesto může mít pro celé polské hospodářství a situaci v zemi ohromný dopad. (Na rozdíl od Jaruzelského jednodenní zajíždky z Alžírska do Paříže, kde se dal neodekávaně přijacout francouzským presidentem, k němuž musel ovšem potupně vjet postranním vchodem; a to nemluvím o bouřlivém odporu, jazyt toto přijetí vyvolalo u francouzskélevice, u pravice a rovněž ve sčlovacích prostředeckách).

Jak vypadá polské hospodářství na podzim 86? Aci stejně špatně jako na podzim minulých let. Stále se mluví o reformě, počárovanost tohoto slova se však stálym omíláním v novinách a tím, jak se ho dovolává snad už kdokdo, značně otupila, aniž by kdy jeho obáň došel reálného uskutečnění. Na počátku stály tři jasné požadavky: samospráva, samostatnost a samofinancování podniků, dnes snad už nikdo díky vytáčkám a machinacím úřadů neví, co z nich zbyvá a v čem by reforma měla spočívat. Horlivě se zavádí, přitom se v nejménším nezavádí, doporučuje se, prosazuje a potlačuje zároveň. Moci se do ní za živého boha nechce a přitom ví, že změny jsou bolou nezbytností.

Státní sektor se potýká stále se stejnými potížemi, podle odhadů běží průmyslová výroba asi na 50% (nedostatek surovin a neschopnost jejich pravidelných dodávek, nedostatek náhradních dílů, neplnění dodávek a seluv mezi podniky, a tak stále dál). K tomu je třeba přidat trauma státního dluhu a nouzovou nutnost získávat devizy, kdy domácí trh přitom zejména prázdnotou a valutová cizina se zdráhá obchodovat. Jediná změna se týká soukromého sektoru. Jestliže v minulosti zahrnoval především zemědělství (dnes je asi 3/4 zemědělské výroby soukromé), v poslední době se rozrostl na velkou část řemesel, služeb, oprav, množí se soukromé školky. Mladí inženýři a vůbec vysokoškoláci se pouštějí i do soukromých firem zabývajících se komutyery, programováním, atd. Tato oblast (v případě štěstí) neasmírně vynáší, vzhledem k rozkašené situaci na trhu vykazuje všechny prvky živelnosti a náražovnosti, majitelé se snaží co nejvíce a co nejrychleji vydělat (jak dlouho to ještě bude trvat, než nás zakážou?). Kdyby ovšem hospodářství dostalo trochu normální podobu, je jasné, že by se tento sektor sklidnil a nabyl plynulejší podoby vycházející z dlouhodobějších výhledů. Už dnes je to, na rozdíl od státního, sektor schopný uspokojit poptávku a to, co lze dostat v obchodech a co je zajímavé, hezké, nové je z velké části soukromá výroba.

Xviášní odrůdu soukromých firem jsou tzv. polonijné firmy, objevující se od roku 1980 a dnes už rašíci jako houbu po dešti. Polonia je zavedený termín pro Poláky-krajany žijící v cizině, kteří hrají důležitou roli v image Polska v zahraničí a kteří mohou být zdrojem všeobecné finanční pomoci a darů. Podstatou těchto firem spočívá v tom, že cizinec polského původu vlastní kapitál si založí, většinou ve spolupráci s někým žijícím v Polsku, v této zemi firmu (buďto jej to napadne samotného nebo je ho třeba z Polska najít), vloží do ní své kapitalistické peníze a využívá levné pracovní síly (levné skutečně díky slavné praxi nejménějších bankovních kurzů a přepráctu východoevropského státu) a domácích surovin (zase levných); část své produkce musí dát na trh v Polsku, zbytek může vyvěst a za utržené devizy třeba získat venku stroje, technologii nebo nedostatkové suroviny a dovezt je zpět do Polska. Tyto firmy působí ve stále více oblastech, jen namátkou: produkuje nejrůznější výrobky z ovoce a zeleniny (nejednou se i v socialismu objevují všelijaké zdravé šťávy a výrobky v krásných lahvičkách a s krásnými etiketami), kosmetiku, konfekci (semořejší, že tu nejménější), ve Varšavě obstarávají snad veškeré kopírování dokumentů a papírů na zerozech pro veřejnost, vyvolávají barevné fotografie (nejednou jde mít i v socialismu slušné fotky na Kodaku), zabývají se počítačovou technikou atd atd. Jejich existenci je na trhu výrazně cítit, velká část toho, co je k dostání a co je zajímavé, pochází od těchto podniků. Druhým dopadem jejich existence jsou čilé a hlavně nesmírně různorodé obchodní kontakty s cizinou, obchodníci cestují, využávají a dovážejí (nejrůznější stroje, součásti, bedny, balíky, včetně jistě i roznožovacího a tiskařského zařízení). To všechno se ovšem děje v systému, který je svojí podstatou proti takovým praktikám, podnikání tudíž stoji spoustu nervů, energie, je plně zvratů a tito lidé nikdy nevědí, zda nejsou jednou nohou v kriminále, protože legislativa je nejasná a snad i protichůdná.

A ještě jak to vypadá v Polsku s odborem? Solidarita je zakázaná, o její práci už byla řeč. Po dlouhé období naprostého zákazu existence všebec jakékoli odborové organizace bylo v lednu 83 poveleno zakládat nové, tzv. "obnovené" odbory. Všeobecně jsou považovány za kolaborantské, jejich členové se rekrutují hlavně mezi členy strany (stranický úkol) a, aby to zní směšně a nepravděpodobně, mezi důchodci. Tato sociální skupina je více než vyděšena inflací, kdy penze jsou stále směšnější, a moci se tuto nejheterogennější a nejvystrašenější vrstvu podařilo částečně manipulovat kombinací slibů a pohružek, takže vstupuje do "odborů" v naději, že tyto jí vymohou vyšší penze (napsané na papíru to vypadá neuvěřitelně, ale je tomu skutečně tak). (Členové se všebec získávají temi nejménějšími chvalnými způsoby, jako třeba tak, že se v závodě vyvěsí papír, na který se mají podepsat všichni, kdo by rádi na fskreaci k moři - za silnou cenu, pochopitelně chromý nával - a pak se najednou ukáže, že nešlo o žádoucí moře a že ti, kdo se podepsali, podepsali hromadnou přihlášku do nových odborů. A ne všichni se odváží veřejně dožadovat, aby byli v nové státní organizaci vyškrtnuti. Podobných perliček jsou stovky).

Na podzim se konal 2. sjezd tohoto "Ogólnopolskiego porozumienia zwiazków zawodowych", celopolského odborového porozumění (terminologie generálový éry hýří "spásou", "záchrannou", a všelijakými "porozuměními" by všebec stála za zvláštní sémantickou studií, snad Umberto Eco?). Základním principem je, že každý závod má svou vlastní odborovou organizaci, která má svého předsedu a své zvláštní stanovy. Neexistuje dokonce ani organizace pracovníků jedné profesie, tak od lessa jde režim na pracující.

V každém závodě ještě existuje samospráva ("samorząd"), která má reprezentovat všechny pracující (nečleny i členy odborů). Vkládalo se do ní tolik naděje, nějak ale o ní není příliš slyšet.

A nakonec církve - je silou; která z událostí posledních šesti let získala zdaleka nejvíce a jejíž vliv, je-li to ještě všebec možné, stále roste (staví se nové kostely včetně sídlišť typu Jižního města, snad každé dítě chodí na hodiny katechismu a lidi, kteří by vám řekli, že jsou nevěřící, byste hledali hodně dlechu). Tento boom je semořejší způsobem tím, že církve se stala symbolem organizované struktury (dues jediné legální), která není podřízená režimu, sily, která ve všech myslitelných oblastech života nabízí alternativu (semořejší svoji) oficiálním tendencím. Nejenže se určití kněží otevřeně politicky angažují

(a mohou to odnět životem jako Popieluszko), v kostelech se pořádají výstavy obrazů, soch, organizují se nejrůznější diskuse, setkání, promítají se filmy všechno to, co by moc nepovolila, zakázala. Zřejmě jen díky církvi bylo možné, aby v této zemi alternativní umění, kultura a myšlení mělo tolik možnosti a publika. Rečím přišel se zvláštní protiakcí - od počátku r. 1987 bude na všechny střední školách zavedena tzv. "věda o náboženství" ("religiozawstwo"), která by marxisticky "vysvětlovala" podstatu "náboženské ideologie". Jde vlastně o povinné hodiny ateismu (na rozdíl od dobrovolného katechismu). Církev proti této indoktrinaci protestuje, na výsledek si bude třeba počkat.

A nakonec: na červen 87 je plánována další návštěva papeže v Polsku, která bude pro režim jistě zatěžkávací zkouškou. Už teď je určitě napětí - církev by ráda, aby navštívil Gdańsk, vláda je rezolutně proti...

Poslední odstavec. Nebude žádným shrnutím, nenabídnou žádné prognózy, to všechno by bylo marné a zbytečné, nic než žurnalistické klišé. Polsko je na podzim velmi zajímavé, vykazuje některé prvky, které v Polsku před tím nikdy nebyly (a ani nikde jinde, ať už na Východě ne) a nezdá se, že by režim mohl úplně všechny potlačit. Samozřejmě dělá všechno pro to, aby mohl, vyprávění o podzimu je vyprávěním o normalizaci a represi, ve srovnání s Československem však ta normalizace vypadá docela odlišně. Opozice drží pevně při sobě, neobětovává ani jediného muže, ví co chce, má organizační a informační struktury a stále ohromnou podporu veřejnosti. V dalších měsících může dojít k nejrůznějším událostem a přesunům. Takže uvidíme, jaké bude jaro a jaký nám přinese článeček.

(Panelák)

Solidarita s Petrem Pospíchalem

Dne 16.dubna 1987 byla v 600tisicové polské Vratislaví zorganizována manifestace za propuštění Petra Pospíchala. Od rána se ve městě rozdávaly letáky s informací o Petru a s výzvou k obyvatelstvu, aby se individuálně připojilo k protestům na podpisových listech. V letáku jsou uvedeny adresy prezidenta ČSSR, VONS a Petra Pospíchala v brněnské vazbě. Letáky vydala skupina Solidarnost Poloko-Ceska. Vlastní manifestace začala ve středu města v 15,30 hodin. Byly na ní rozvinuty transparenty s hesly "Karta 77 - v jednotci síla - Solidarnost" a "Uvolniť Petra Pospíchala", "Petr, jestesny z Teba" a další. Okolo demonstrujících se vytvořil dav asi jednoho tisíce lidí, který reagoval na skandovaná hesla; mnozí lidé připojili své podpisy pod petici, v niž požadováno propuštění nejen Petra, ale i dalších politických vězňů v Československu, jmenovitě aktivistů jazzovésekce. Petice byla adresována prezidentovi ČSSR, kopie polskému Sejm, Michailu Gorbačovovi, organizaci Amnesty International a místopředsedovi FIDH Ladislavu Lisovi. Deset minut po začátku manifestace se dostavila policie: kolem sta uniformovaných a několik desítek tajných. Policie zabavila transparenty, několik podpisových archů s věce než stem podpisů (arch s 36 podpisů se nicméně podařilo uchránit a odeslat) a zadržela třináct manifestujících, hlavně těch, kteří drželi transparenty, sbírali podpisy nebo rozdávali letáky. Zadržení byli: Jaroslaw Broda, básník; Pavel Kocieba, student; Mieczyslaw Piotrowski, student; Franciszek Nicpon, dělník; Dariusz Nicpon, dělník; Leszek Machnik, knihovník; Grzegorz Michalik, dělník; Grzegorz Majewski, dělník; Jerzy Karvelis, student; Wieslaw Mielcarski, student; Dorota Przerwa, studentka; Halgorzata Rybczynska, studentka; Waldemar Szczurek, student. Soudování bylo věznění do druhého dne, kdy byli předvedeni před tzv.kolegium, které je v rychlém procesu odsoudilo k pokutám ve výši od 26 do 48 tisíc zlotých; celková suma je více než půl milionu zlotých plus náklady řízení a náklady na obhajobu.

Za Petra proběhlo v Polsku již dříve několik akcí, své postoje vyjádřila i prozatímní (veřejně příspěvci) rada Solidarity a hnutí Svoboda a mír (Volnoš a Pokój), o kterých jsme referovali v Infoch 4/87. Bezpečí této organizace čs.velvyslanectví vrátilo, a proto poslali aktivisté hnutí Svoboda a mír prezidentovi ČSSR telegram s požadavkem: "Zastavte naftu a pusťte Petra Pospíchala" - v souvislosti s nedávnými znečištěními řeky Odry.

Dne 1.března 1987 se konala v kostele v Lešně Podkowě mše k 10.výročí založení Charty 77. Po mši byla uspořádána "panelová diskuse, věnovaná problematice spolupráce Čechů a Slováků v boji o svobodu". Diskuse se zúčastnili

významní opoziční představitelé jako např. Jacek Kuroń a Janusz Onyszkiewicz, referáty přednesli mj. Andrzej Jagodziński o českém samizdatě a nezávislé čs.- polské kulturní výměně a Zbigniew Janas o politických aspektech čs.- polské spolupráce nezávislých hnutí a iniciativ a o případu Petra Pospichala. Účastníci mše podepisovali petici ve prospěch Petra Pospichala, zaslhanou rovněž čs.-velvyslanectví ve Varšavě. Do 5.března bylo sebráno více než 300 podpisů, další podpisování pokračovalo. V kostele byla výstava českého samizdatu a výtvarných prací nezávislých umělců. Jak panelová diskuse tak i tato výstava byly pořádány varšavskou částí skupiny Solidarność Polsko-Czeska.

Rovněž v polském nezávislé tisku se objevilo mnoho zpráv o osudu Petra Pospichala.

*

V dubnu bylo s největší pravděpodobností změněno obvinění Petra Pospichala - místo dosavadního podvracení republiky (§ 98 odst.1, 2 a,b trestního zákona - od tří do deseti let) je nadále stíhan jen pro pobrušování (§ 100 odst.1, a,c tr.zákona - od šesti měsíců do tří let). Krajský prokurátor zamítl stíhlost Petra Pospichala proti usnesení vyšetřovatele, jímž vyšetřovatel zamítl jeho návryty na doplnění vyšetřování, konkrétně svědeckým výslechem Petra Uhla, Jaroslava Šabaty a Václava Havla. V uenesení z 3.3.1987 píše vyšetřovatel upor.Jan Kovařík: "předmětem trestního stíhání není vydávání tohoto periodika (t.j. Infochu) jako takového, ale jeho rozšířování, nehledě k tomu, že vyšetřováním nebylo prokázáno, že by obviněný Petr Pospíchal byl členem údajné redakční rady, v jejímž čele je údajně Petr Uhl, ale pouze přispěvatelem článků týkajících se rozhovorů s představiteli tzv.hnutí Solidarita v PLR."

*

Za propuštění Petra Pospichala se dále drží hladovky. Ve dnech 17.4. - 18.4. drželi hladovku po 48 hodin v Praze: Radim a Anna Paloušovi a Ladislav Lís. Dodatečně se dovidáme, že ve dnech 23.2. - 24.2. ji drželi Roman Dostál, Jaroslav Jetenský, Pavel Jablonický, Jaroslav Havelka a Miroslava Havelková, všichni z Rychnova nad Kněžnou. Od 1. do 15. května ji drží v Brně Milan Ohniško (který ji drží plných sedm (!) dní), dále po 48 hodinách Jaroslav Mezník, Josef Vydráž z Třebíče, Václav Čermák, František Liška z V.Opatovic. Od března t.r. drží vždy 14. a 15. v měsíci - až do propuštění Petra na svobodu - hladovku paní Josefa Horáková z Karlových Varů. Také z Kanady přišla zpráva, že se k hladovce dne 16.dubna, na Petrovy narozeniny připojili Paul Wilson, který žil dložná léta v Československu a zpíval se skupinou Plastic People, a s ním i šest Čechů, žijících v Kanadě. Také Jaroslav Hrouda drží 48hodinovou hladovku 8. a 9. každý měsíc až do Petrova propuštění.

*

Četné projevy solidarity s Petrem přicházejí z ciziny. Dodatečně zveřejňujeme, že britská mírová organizace END poslala již 23.2.87 Gustávu Husákoví protestní telegram, dále že asi dvacet maďarských intelektuálů vyjádřilo svůj protest s jeho zatčením (text jejich prohlášení jsme bohužel nikdy neobdrželi) a že 4.3.1987 napsala solidarizační dopis s Petrem Pospichalem pracovní skupina pro mírové hnutí při republikovém výboru Svazu socialistické mládeže Slovenska, tedy velmi oficiální organizace, spolu se sekcí mírové kultury Studentského kulturního střediska v Lublani; dopis je adresován G.Husákoví a L.Štrougalovi.

Petr dostává poštu od přátel, dokonce i ze zahraničí, s výjimkou Polska. Sám však může psát jen jeden dopis za čtrnáct dní. Jeho adrese je: FF, nar.16.4.1960, P.U.1 PS 37, 601 29 Brno

Ludvík Vaculík:

Veselé velikonocce! (fejeton)

Pletu si karabáč osmerák a myslím na vládu. že není tak důležitá, kolik ran dostává. že člověk má tolik svobody či potěšení, kolik si jich zařídí. Některí lidé někdy, jako třeba já furt, dávají vládě přehnaně avšak správně odpovědnost za všecky škody místo užitku a za nemožnosti místo možností. Ale jsou velikonocce a nahlédneme: není to tak. Ovšem tlásat na vládu je vždycky dobré: jen ať cítí protitlak! Mned všek si říkám, co když ji to ani nezašimrát. No, ale oni si mezi sebou také snad musejí přiznat, že to a to jim nejde, nefunguje či vypadá jináč. Když čtvrtina závodů neplní plán, musejí v tom posnávat kritiku, nesouhlas až odpoví. Potom vláda musí své cizí požadavky

na nás s jakousi psychologii, dost minimální: musí občas něco dát. A to se mi líbí, protože je to správně literárně ironické: vysušená vláda pradědů, vláda S.K.Neumannova, Wolkrova, Nezvalova, Zdeňka Nejedlého, E.F.Burianova, vláda taku Julkova, Toníkova a Barunčína neumí ani za půl století své plné moci potěšit a uctít svobodný lid líp než stokorunou! - Vypálilo jím to, duchům slechetným, jináč.

Ale neměl bych pravdu, tvrdě, že vláda na nás nedbá. Ebá kolik z musu smí. Je svázanější než my: nemáže toho ani nechat. Jako když vspíráte zed a nemůžete povolit, aby vás nezavalila. A z druhé strany kdosi porád přidává cihel! Vyslovuju jenom své dohad, ale právem: vždyť celou a tajnou skutečnost nám nikdo neukáže. Nedovídáme se obsahu smluv a dohod, nevidíme do ústřední krom amerických. Místo pořádné informace slyšíme jenom další hyjé. K tajnosti naší res-publiky patří už i jakost narozených dětí, vody, vzduchu. Někdy v začátku roku 1969 dr. Gustáv Husák, pre-prezident, šklíbivě řekl: A kdo hesla o kabinetní politice vymyslel? - Tloukl jsem pěstí do svého čela, náhradně, a volal něž: Kdo vymyslel kabinetní politiku, mě se ptát!

A v tomto teď nastane prý obrat: nové myšlení, demokratizace. - Nové myšlení, za prvé, je hlcupost. Je jenom myšlení, či nemyšlení. Kdo uzná myšlení, riskuje, že na jeho místo postoupí větší myslitel. Takže mi uvízli dnešní státní myslitele o demokracii, co tím sakra myslí? Diskusi "odborářů" na téma, kolik megawattů "Demokratizaci společenského života" museli bychom poznat tak, že by přestaly platit černé listiny, diskriminační kádrování a privilegia jistých straníků. Ne, to nemůžete vážně! Nechat lidi pracovat podle jejich schopností a svědomí - taková oběť se po vás ani nedá žádat! Miníte-li tím "novým myšlením" a údemokracií" něco menšího, nižšího a užšího, než co ta slova v Evropě znamenají, je to zas ten starý vás tovar. Za to vám máme mávat v ulicích?

Bráno bez záruky - atmosféra se přesto zlepšila. Dízezmeni vyfusovali min, než jsme podle zvykového práva (ius commune) čekali. Z obžalovaných katolíků byli loni některí zproštěni obžaloby. Já si píšu, co chci, a krom Svobodné Evropy nečenzuruje mě nikdo. Nebyl jsem už přes půl roku na vyhružkách. Gordon Skilling oslavil v Praze zlatou svatbu a Večerní Praha o tom humánně přinesla zprávu. Nakonec může začít platit zákon!

Máme velikonoce a na břehu Berounky ve špině naplavených igelitů sedí jarní rybářové. Je Bflá sobota neboli Vzkříšení. Nastávají svátky, jež i stát oslavá, i když dělá klupkavého; že neví, o čem jsou. V televizi nám ukazovali slovácké tragáčníky a klepače, jak prý svým rachotem oznamují jaro. Je možné, že by nikdo v televizi neznal pravdu o zvonech, jež odletely do Říma? že by tam nealyšeli nikdy ani nečetli o tom, jak ukřižovány a pohřbeny Kristus z výle Echa Otce vystal z mrtvých a vstoupil na nebesa? Já tomu, technicky vzato, sice moc nevěřím, ale je to věrohodnější a pravděpodobnější než vzkříšení naší demokracie z výle jejích dnešních majitelů.

Hrůza z toho úkolu, z Gorbačovova úkolu, mě obešla, když jsem si domyslel význam jedné věty v jeho pražské řeči. Chtěje přihlásit svou politiku do Evropy řekl, že Evropu stvořila renesance, osvícenství a socialismus. Vynechal křesťanství. Vylučuju, že by te neznal, proto dovozuju: nesměl to říct! Kdyby uznal křesťanství, co by rozpoutal po "svaté Rusi", co ohrozil, nadobil si! Ten člověk na sebe vyzal kříž, pod nímž musí víc mlčet než miuvit. A my mu k tomu přejme rozum, odvahu a sílu nadlidskou, dělá te bez Boha! Budíž bráno báspnický, když dodáme: a trůme, kam až ten kříž dovleče a kdo na něm nakonec povísi.

Dopletl jsem karabáč, pošívávám si s ním, plný sváteční smířlivosti: cítíte ji? K vídě, ke Gorbačovovi i k Svobodné Evropě. Tu přidávám proto, že ona mi připomněla, co je posledním identifikačním znakem demokrata: co zcenzuruje. Gorbačov vyškrtil z evropských dějin křesťanství. Svobodná Evropa vysílala náj článek "Historická chvíle", v němž se předběžně posmívá tomu, jak si v jisté zemi otevřeli státní doly na pravdu, a to s velkou inzercí, leskem a dokonce osobním šarmem, "na což však - doufám jako Evropan - můžou uletět jedině Američané". Část věty v uvezovkách byla zabavena. Šsmál jsem se tomu: tak je to na světě. A nebude to jiné, nikde a nikdy.

Vlastně ně ten nadávaný stát rozmazli: výslovně nedovoluje mi nic, ale trpí, čeho se odvážím. Vláda není tak důležitá, kolik ran dostává.

Člověk má tolik svobody, kolik si jí odváží vzít. Až zas budeme mít nakladatelství a noviny, kde budeme svobodně vydávat a psát všecko - svázání jen odpovědností k lidstvu, národu či k svému Tématu -, já tomu odolám. Vším tím lákán, zůstanu - bez odpovědnosti k lidstvu i národu, pobaven svým Tématem - i potom při těchto třech strojem psaných listech.

(Duben 1987)

Jiří Rumík:

Perestrojka (fejeton)

Podle Gorbačovovy stupnice z pěší zóny je sice československo mezi první desítkou rozvinutých zemí světa, ale kdykoliv loupu brambory, nadavám na vládu a vlastně na celý režim, když s někdejších poctivých a přičinlivých rolníků vychoval šejdře, kteří mě a moji ženu jen na bramborách připravují ročně o sto padesát korun. Jen počítejte se mnou! kilo této základní potravy stojí dneska korunu šedesát, tedy dvakrát více než před jejich zdražením, a polovinu z nich musíme vyhodit do kbelíku na odpadky, protože jsou mizerné. I bez kalkulačky hravě zjistíte, že příští zamýšlené zvýšení našich důchodů od října příštího roku tuhle strátu na bramborách nepokryje, a to ještě zdalek není všemu zdražování konec, jen se veřejně neoznamuje a vláda mlíčky trpí větší jaké inovace nebo šízení kvalitních norem. Inu, každá přestavba něco stojí.

Návštěvám se takové věci samozřejmě neříkají, zvlášť ne těm nejvyšším, tady glasnost neplatí, a ony pak ze skrojku podaného chleba mohou usoudit, jak znamenitější výrobky našich státních pekáren, zatímco naše denní zkoušenosť je podstatně horší, ba přímo gumoznalecká. A tak je tomu se vše, Fotenkinovy vesnice nejsou přece příštíkem jen ruské minulosti. Každý gubernátor se snáší obalamutit vládce, aby neztratil jeho přízeň, a on zas určitě cosi pechvalně na adresu ponížených podřízených. Ale zádarmo to nebude, soudruzi. Když dávno stačil desátek, dnes v době všeobecné inflace musíte něco přidat. "Nesmíme se zastavit, musíme jít dopředu a přijdeme společně," řekl v ČKD Gorbačov a nejlépe tak vyjádřil, co vlastně po nás chce. Příští rok tomu bude už dvacet let, kdy k nám vtáhli s půlmilionovou armádou zachraňovet svůj vlastní model socialismu, a teď od nás očekávají přestavbu, ale zasa k obrazu svému. A hlavně k prospěchu svému. Kdykoliv nás někdo takhle přehnaně chválí, měli bychom se ptát, co za to bude chtít.

Oui říkají kooperace a integrace a naši vybraní zástupci na výtací trase hlasitě odpovídali: druzba. To není špatný kšeft, jinde ve světě by tak lacině nepořídili, tam vladne tvrdá konkurence a platiti se musí ve valutách, kdežto tady stačí zaslat objednávku a nikdo se neodváží říct ne, protože přestavba se bez kádrových změn, aspoň na těch nižších úrovních, neobejde a kdo nemá daleko do penze, nebude přece riskovat neprízeň, zejména když za půlročného roku mají důchody tak "horetně" stoupnout. Tak tady ujednáno, my vám dáme, co pro svou přestavbu potřebujete a vy nás necháre ve funkcích, do kterých jste nás když dosadili. Můžete se spolehnout. Tahle okupace je ovšem nebezpečnější než ta první, neboť směřuje přímo k srdeci našeho průmyslu a její následky ponesou už natrvalo naši potomci. A opět se asi i mezi námi chartovními přáteli najdou naivní advokáti národa, kteří usoudí, že naše porážka byla způsobena jen vnějším zásahem a nikoli taky vnitřními silami, a dál se budem všechni tvářit, že naši obrozenci byli v srpnu osmašedesátého roku ke všemu jen donuceni, zapomínajíc na jediného, který nepodepsal. Nehrajme si pečádlo na znásilněné dívence, když přece víme, komu jsme na své životní pouti vlezli do auta, aby nás kousek svezli. Jestli nic jiného, tak ta poslední návštěva snad trochu otevřela oči i těm, kteří podlínali bláhovým iluzím, že snad přijde měsíc. To spis přijde onen televizní a slibovaný kouzelník. A kdo ještě před týdnem měl naději, že konečně taky ochutná zakázané ovoce převratných změn, nezbaví se jistě trpkosti v ústech, ale to je snad z celé návštěvy nejužitečnější poznání.

Už opět se budem pokorně učit něčemu, co jsme dávno uměli a skoro bych řekl, že líp, a v neomezeně veřejně anonymní seutěži budem přemýšlet, jak by měl vypadat Památník osvobození, jehož základy jsou spolehlivě vybudovány na místě bývalého pomníku Stalina. Jestli taky smím přispět, mělo by se raději uvažovat

o něčem užitečnějším, co se zas nebude za pár let bourat. Třeba o nové nemocnici. Ale darmo asi domlouvat a radit někomu, kdo se chce zalíbit i za cenu vlastní pokory. Nadšená poklepávání po ramenou a milostivé pochvaly jsou přece čistě účelové, kdepak by taky sehnali garnituru tak odevzdanou. Proto se ani nedalo nic jiného od návštěvy čekat, než potvrzení statu quo. I s těmi libačkami.

Hodně se přitom skloňovala pravda, tak tady pravdivě konstatujme, že ono náhlé rozhodnutí k naší přestavbě, o niž někteří předvídatelé činitelé ještě v prosinci sváděli nelichký boj s ustrašenými konzervativci, je taky čistě účelové. Aby se nynější vedení udrželo do nejdéle. Ovšem ruské slovo perestrojka se dá do částiny přeložit i jako přestrojení. A vzhledem k tomu, že naši nejmazanější politikové mají v přestrojování mnohaletou praxi, neboť se nejednou udrželi u moci pouhým převlečkem saka, nebo dokonce jedno a totéž obrátili na rubu, není výhra kooperace a integrace zase tak veliká. Rozhodující totiž je, zda naše hospodářství, postižené vleklymi chorobami, bude vůbec s to takové úkoly plnit. Nové myšlení se dá ze starých klav jen stěží vykřesat.

Abych se však ještě vrátil k těm bramborám, při jejichž loupaní vždycky sakruju a nadávám na vládu. Už by se mělo pomalu přemýšlet, kde se pro ně, tedy ty brambory, zřídí příští centrální kuchyň. Bylo by věru nedůstojné, aby zůstal dislokován v onom betonovém podstavci nad Čechovým mostem jako základ budoucího Památníku osvobození. A newjen pro jejich špatnou kvalitu.

14.4.1987

Vzničdalu nově vyšlo...

Obsah (březen 1987), 196 str. A 4

Zdeněk Rotrský "Pražský dřevoryt" (verše), Ivan Klíma "Je potřebí manifestů?" (úvaha o úloze spisovatelů ve společnosti), Petr Pithart "Kavalír Josef Pekař" (studie k 50. výročí historikovy smrti), Petr Taťoun "V hospodce za deště" (verše), Zdeněk Urbánek "Porucha rovnováhy" (vzpomínka), Eda Krištová "Tao" (próza), Karel Pecka "Čtrnáctý vítač" (povídka), Josef Jablonický "Duriš a Široký na slobodu" (historická studie), Hana Ponická "Lukavické zápisky 1977/I" (výhátek z rukopisu), Jan Trefulka "Balvany, balvani" (fejeton), Miroslav Kusý "Prestavbáři III" (komentář k současné politické situaci), Milan Šimečka "Stříznosti přes Moskvu" (glosa), Robert Roždestenskij "Zdaleka ne recenze" (k filmu "Pokání"), Miroslav Červenka "První stránky" (recenze monografie "Verš v akci"), Milan Jungmann "Zpráva o stojačích vodách" (recenze knih Zdeňka Zapletalala "Pozdě na hlasitou hudbu" a "Půlnocní běžci"), JP "Román o lásce a smrti" (nad prózami Lenky Procházkové), Václav Havel "Přítelkyně Evy Kantůrkové" (předmluva k zahraničnímu vydání knihy "Přítelkyně z domu smutku"), Jiří Honzík "Za dr. Ladislavem Hradským" (řeč na rozloučenou), Sergej Machonin "z pohádky do pohádky" (úvaha o současně situaci v dramatické tvorbě a divadlech věnovaná k narozeninám Vlastě Chramostové), TD "Potlesk pro Jazzovou sekci" (zpráva o procesu), "Dopis českým a slovenským novinářům" (otevřený dopis 15 publicistů z února b.r.), "Den u vytržení - Vytržený den" (z diskusních příspěvků na sjezdu Svazu českých spisovatelů), "Tisk - Útisk" (Na okraj jedné básni Jiřího Taufera z Rudého práva), Ludvík Vaculík "Jaro je tady" (fejeton).

*

Pekařovské studie (sborník k 50. výročí smrti Josefa Pekaře, uspořádala Eva Kantůrková, 280 str. A 4, 1 kresba, 6 fotografií, březen 1987): Radomír Malý "Heslo do slovníku", Jan Rohan "Josef Pekař a jeho doba", Eva Kantůrková "Podobizna mladého muže", Jaroslav Mezník "Josef Pekař a historické myty", Luboš Kohout "Josef Pekař očima svých kritiků", Ladislav Jehlička "Josef Pekař a katolicita", Petr Pithart "Kavalír Josef Pekař", Milan Jelínek "O jazykovém stylu Pekařových historických prací", S.M. "Pekařovo dílo v proměnách dobového dějepisectví", Milan Machovac "Ke sporu mezi Masarykou a Pekařovou filosofií českých dějin". Přílhy: Jan Zahradníček "Rekviem", Jaroslav Seifert "Návrat", Karel Čapek "Syn svého národa", Josef Klik "Poslední chvíle", Zdeněk Nejedlý v korespondenci s Josefem Pekařem, Pekařovy verše z mládí.

Paraf (Paralelní akce filozofie), č.6, 1987, 144 str. A 4
články, studie: Jan Patočka: Osnova dějin, Berek Dostál: Nad Patočkovou filozofií
dějin, Jiří Michálek: Filozof a politika, Jiří Němec: Myslit s Janem Patočkou,
Erazim Kohák: Patočka posledního období, Martin Zedník: Několik poznámek o
pojetí filozofie u Jana Patočky, Radim Palouš: Život, čas a povolanost; Překlady,
komentáře: Josef Pieper: Sakralita a "denakralizace"; Recenze, anotace, polemika:
J.M. Kritik na Hostině, -rzk-; K poznámce redaktora Parafu; Václav Benda:
Závěrečná poznámka, Jiří Fuchs: Domnělá krize objektivity.

*

Revolver Revue - Jednou nohou 6/87, nezávislé kulturní periodikum, jaro 1987,
nepaginováno.

Úvodník: Jiří Orten: Projev noči (z pozůstalosti); Překlady: Graham Greene:
Episodický úniku, L.F.Céline: Pocta Zolovi, H.P.Lovecraft: Divák, Henry Miller:
Tiché dny v Clichy (1.část), Susan Sontagová: Projekt návštěvy Číny, Dmitrij
Savickij: Slova; Čeští autori: K.K.Kuchyňka: Děz, První pomoc, Námluvy,
Františka Tichá: Touha po nemoci (výbor z veršů), Marie Benátková: Pí Pate,
Zlatý kopec, Vít Sval: Útěšné outování (úryvek), Ivan Wernisch: Cvičné město
(výbor ze sbírky Jako kdyby byl); rr interview: Milan Hlavsa: Tentokrát bez
maskovacích manévrů (rozhovor s Derekem Windbreakerem); články, úvahy, polemiky,
receenze, informace, rrreports, dopisy: Alicia Ostříkerová: Americká poezie,
jak ji dnes formují ženy, R.Rainer: Joe Orton - legendy a svědkové, R.Hingley:
Stalingrad a Stalinův teror, D.Godolphin: Nezápadné chlubení slavnými známými,
Václav Nezina: Není všechno zlato..., Sax von Drak: Všechno je dovoleno, ale
ne vše prospívá, Horna Pigment: Zpívá klasitě, ale falešně, Egon Bondy: Odpověď
panu H.P., Ištýán Lžedci: Několik poznámek k anonymní statii, František Kočka:
panu H.P., Ištýán Lžedci: Několik poznámek k anonymní statii, František Kočka:
Medorek: Značně opožděný ohlas jednoho díla, Jiří Wolf: Nám se stále dobré
(rr report), Jennifer Hull: Narkomani v zemích srpu a kladiva, Sax von Drak:
Rock s vyprázdněným obsahem (rr report), dopisy čtenářů; Příloha: Petr Sedlčí:
Příběh GARÁŽE (+ texty kapely).

*

Vita nuova - kartinky, vročení listopad-prosinec 84, leden-únor 85 217 str.,
autorem je pravděpodobně Bohumil Hrabal (což není uvedeno), pokračování Proluk,
Praha, vydáno 1987

*

Jaromír Hořec Přínoční Jam Session; lyrika J. Hořce svazek 15., varže 1945-1986,
Česká expedice, Praha 1987

*

Jaromír Hořec Daleké svítání; články, statě, reportáže Jaromíra Hořce, svazek
1., články o kultuře z let 1941 až 1945, Česká expedice, Praha 1987

*

Zdeněk Kalista Vzpomínání na Jana Zahradníčka; Česká expedice, Hlas, 2. svazek,
Praha 1987

*

Zdeněk Kalista Velká noc, Asyl - řada poezie, 13. svazek, Česká expedice,
Praha 1987

*

78/1985 - soubor z reprodukcí (fotografií) 78 výtvarných umělců, cca 200 stran
nepaginovaných A 4 naležato, Praha 1985

*

Jaromír Šavrda Přechodné adresy, díl první Vězeň č.1268, díl druhý Ostrov v
souostroví, dva svazky, mimediální reedice 1987

*

Památky Jiřího Padry (sborník) Edice Expedice sv. 241, Praha 1987

*

Bohumil Hrabal Pražská ironie Edice Expedice sv. 245, Praha 1987

*

Milan Híbí Vráťme se z oblak na zem: I. část psána 19.3.87 před návštěvou M.Gorbacova, II. část psána 5.4., III. část psána 13.4. po návštěvě M.G. a dál "Post Scriptum" k tomuto textu z 16.4.1987, 13 str. A 4

*
Jan Hon Zásady přebudování hospodářského mechanismu v ČSSR - mohou něco vyřešit? 10 str. A 4, březec 1987

*
Milan Híbí Jaro, Československo, Gorbacov (Z.řečení o besedě s M.Gorbacovem na ÚV KSC), s dovětkem L.Kohouta, 2 str. A 4, 20.4.1987

*
Američtí, angličtí, italiští "kremiologové" o sovětském reformním vývoji (dle zahraničního tisku zpracoval L.Kohout) 3 str. A 4

*
Luboš Kohout Násilí a tolerance v dvacetisíciletých dějinách "náboženství lásky" (Ke studii K.Bora "Idea státu křesťanského" - polemicky), 28 str. A 4, 26.4.1987

*
Luboš Kohout Osdudné následky stalinismu, 4 str. A 4, 26.4.1987

*
Čestmír Císař Přítvrzený reformní kurs, 22 str. A 4, duben 1987

Krátké zprávy

K otevřenému dopisu moravských dělníků prezidentu republiky
Dne 19.dubna t.z. napsal ing.Tomáš Hradilek z Lipníku nad Bečvou, signatář Charty 77, vysvětlujícě otevřený dopis, ve které zdůvodňuje motivy, které vedly pět občanů k tomu, aby napsali otevřený dopis prezidentu republiky, v němž ho žádají, aby abdikoval. Novou politiku nelze provádět se starými lidmi a odstoupení prezidenta republiky by bylo počátkem odchodu zdiskreditovaných funkcionářů. Nové ovzduší k nám nebude přineseno pokyny ze SSSR, ale bude způsobeno změnu občanských postojů, kdy strach je překonán odvahou, lenost a apatie činorodosti, lhosejnost a nezájem angažovaným občanstvím. Na závěr dopisu ing.Hradilek připojuje výzvu: "Mysleme na naše děti, myslíme na další pokolení. Svoboda - to není dar, to je zasloužené vítězství".

K dopisu pěti dělníků se 11.března 1987 připojila Dolores Šavrlová, manželka spisovatele Jaromíra Šavrda. Jaromír Šavrda tak učinil zvláštním prohlášením z téhož dne. Dále se dopisem z 23.4. připojila Klára Myšlivecká, Jan Voríšek, Josef Pospíšil, Eva Vranská a Lubomír Vyhnal.

Václav Žufan prezidentu republiky

Václav Žufan z Klatov, který se hlásí k hnutí PUNK si ve své dopise prezidentu republiky stěhuje na omezení a ústříky, které mu byly způsobeny příslušníky SNB v období mezi 2.4. a 9.4.1987 v době návštěvy M.Gorbacova v Československu. V této době byl třikrát kontrolovan a čtyřikrát předveden. V budovách SNB v té době pobyl 21 hodin. Chování příslušníků SNB bylo různé. V Bartolomejské ulici a v Klatovech s ním bylo zacházeno velmi slušně, na 00 VB v Kirovově ul. v Praze 5 a Křížkově ul. v Praze 7 byl urážen a ponížován. Přrap. Tichý z Kirovovy ul. doporučil Václavu Žufanovi: "Obleče se normálně, normálně se ostříhejte a budete mít od nás pokoj." Václav Žufan žádá prezidenta republiky, aby vše byla prosetřena a učiněn těmto negativním jevům v SNB rázný konec.

Hrubý zákrok vůči Janu Pukalíkovi

Jan Pukalík z Brna byl pro údajnou zjevnou opilost zadržen před brněnským hotellem Grand. Událost se odehrála v noci ze soboty na neděli 5.4.1987. Jan Pukalík byl odvezen na okrsek VB v Běheunské ulici. Po slovní kontroverzi s jedním příslušníkem SNB byl za spoluúčasti druhého příslušníka fyzicky napaden

a byly mu rozbity brýle. Jan Pukalík se během celého zadržení fyzicky nebránil ani nikoho fyzicky nenapadal, a proto žádá KS SNE v Brně, aby vše pročetřila, a oba příslušníky potrestala a jeho o celé věci informovala.

*

Případ Ondřeje Hocha

Ondřej Hoch, nar. 6. prosince 1948, ženatý, dvě děti (3 a 5 let), tlumočník arabskiny při ministerstvu zahraničí ČSSR, adresa otce: Ondřej Hoch, Koněvova 96, Praha 3 - Žižkov. Odsouzen v září 1984 vyšším vojenským soudem v Příbrami, pracoviště Praha podle § 105 (vyzvědačství) k trestu odňtí svobody na 13 let do III. NVS. Při hlavním líčení nebyl údajně vyslechnut žádny svědek, který by mohl potvrdit obžalobu, obžalovaný sám se k tr. činu nedoznal. Ve spise má být i vyjádření ministra zahraničí Bohuslava Chmelařka k případu (Věc vyřešit politicky, bez přijímání jiných opatření). Soud se údajně vyjádřil, že čin nebyl spáchán z nepřátelství k republice ani z jiných záporných pohnutek. O.Hoch byl odsouzen za vyzvědačství ve prospěch Iráku, měl být ve spojení s iráckým studentem VŠZ v Praze a iráckým státním příslušníkem, žijícím trvale v ČSSR. Oba iráčané však údajně vypověděli, že O.Hocha neznají, podle vlastního tvrzení byl odsouzen na základě jediné vykonstruované vypovědi. Proti iráckým občanům trestní stíhání nebylo zahájeno. Ondřej Hoch se pokládá za nespravedlivě odsouzeného, na protest proti odsouzení vyhlásil dne 28. srpna 1985 hladovku, kterou držel až do listopadu 1985. V průběhu hladovky značně zaslabil, byl dvakrát převezen do vězeňské nemocnice v Praze na Pankráci, prodělal zápal plic a pohrudnice, po ukončení hladovky vážil 52 kg.. Je vězněn ve Valdicích u Jičína (PS I/23 Valdice 507 11).

*

Ohlas Gorbačovovy návštěvy v ČSSR

Ve své úvaze "Čekání na zázrak" z dubna 1987 se Václav Vrabec zamýšlil nad politickou atmosférou provázející Gorbačovou návštěvu v Československu. Z úvahy vyjímáme: "Byl jsem překvapen neadekvátní euforii zejména některých našinců, dokonce z našeho realisticky střízlivého chartovního společenství, a čekáním jakési okamžité a radikální změny k lepšímu. Tedy očekávání zázraku a spásy shora, zvenku, s náznaky skoro až devotními... Jsém přesvědčen, že i u nás je doba zralá, či dokonce přezrálá k důkladným změnám, ale musíme se k nim dopracovat sami, vlastním úsilím, byť podpořeným příhodnou vnější situací, jejím využitím, ale ne na úkor vlastní důstojnosti, aktivity a přijatých mravních principů." Dopisů M.Gorbačovovi bylo více. Kromě dopisu "osmnácti", zveřejněného v tomto čísle Infochu, měli se na M.Gorbačova obrátit - podle článku Milana Híbla "Jaro, Československo, Gorbačov" i Josef Špaček a Alexandr Dubček (pětiačtinským dopisem). Podle jiných zpráv měl A.Dubček v této souvislosti poslat dopis Federálnímu shromáždění. Tyto dopisy jsou neveřejné.

*

Zlatá svatba manželů Skillingových

V minulých dnech navštívil Prshu prof. Harold Gordon Skilling z Toronta, u nás známý zejména svými knihami "Československá přerušená revoluce" a "Charta 77 a lidská práva v Československu". Přijel sem se svou americkou manželkou Sally, aby se setkal s přáteli a v jejich kruhu oslavil padesáté výročí pražské svatby. H.Gordon Skilling navštěvoval Československo od poloviny třicátých let jako posluchač londýnské univerzity, kde studoval dějiny střední Evropy, tadyse v říjnu 1937 očenil a pobýval zde i v kritických dnech Mnichova. Zažil tu též nacistickou okupaci v březnu 1939 a teprve v průběhu roku odjel pak přes Velkou Británii, kde získal svůj doktorát, do Kanady, aby tam přednášel na universitě v Torontu. O počnoutých událostech v Československu psal domů otci velice pozoruhodné dopisy, které teprve nyní vycházejí v knize Listy z Prahy. Jeho žena Sally se tenkrát velmi účinně podílela na záchrane Židů před nacisty a oba tak získali u nás mnoho upřímných přátel. Toto své přátelství osvědčili pak i po druhé světové válce a zejména v posledních letech po vzniku Charty 77, kdy se stali jejími zasvěcenými propagátory na americkém kontinentu. Srdečné bylo proto setkání s několika desítkami přátel na slavnostní večeři v Obecním domě 21.dubna a den poté i na Staroměstské radnici, kde byli manželé Skillingovi před padesáti lety oddáni. Slavnostní akt uspořádal Obvodní národní výbor Prahy I.

Prof. K. Gordon Skilling dosud aktivně působí v předsednictvu dokumentačního střediska nezávislé čs. literatury v NSR a ve Společnosti pro vědu a umění, která uděluje stipendia ke studiu nezávislých občanských aktivit v zemích východní Evropy.

Pozn.: Listy z Prahy 1937 - 1940 vyšly jako 187. svazek Edice Expedice, Praha 1985.

*

Podnět ke stížnosti pro porušení zákona v trestní věci proti Heřmanu Chromému
Dne 31.3.1987 se Michal Šimek z Liběchova okres Mělník obrátil na generálního prokurátora ČSR JUDr. Jaroslava Krupauera s podnětem ke stížnosti pro porušení zákona v tr. věci proti Heřmanu Chromému. Svou žádost Michal Šimek dokládá rozsáhlým rozborém, v kterém ukazuje na vady trestního řízení. K této žádosti se dne 5.4.1987 připojila i Anna Dusová, manželka Jana Duse, evangelického faráře t.č. ve vazbě.

*

Kouhlaším s prohlášením Charty 77 ke dni 26.4.1987 - dopis Jiřího Kratochvíla.
Jiří Kratochvíl, Pohraniční stráže 435/2 34 201 Sušice, zaslal naši redakci dne 26.4.1987 tento dopis: "Jsem dvacet sedm let na světě a v devatenácti letech jsem podepsal Charty 77. Po zveřejnění mého podpisu následovala řada výslechů a psychického vydírání. Až za nejaký čas jsem se psychicky zlomil a odvolal. Postupem doby jsem o tom hodně přemýšlel a byl jsem sám na sebe naštvaný. A proto jsem začal hledat ztracený čas, prostě byla to tenkrát moje slabost. Už jsem přestal věřit, že existuje ještě nějaký vrácení, nějaká možnost a jsem rád že je a byl bych rád kdybych byl znova přijat mezi signatáře."

*

Adresy několika politických vězňů:

- Bystřík Janík, 5.1.1952 NVÚ Nové Sedlo, autopošta 1, 433 01 Lázně
- Josef Hejsek, 10.8.1922, PS 50/D III 1, 35 731 Horní Slavkov
- Petr Obšil, 10.11.1966, NVÚ PS 335 306 35 Plzeň 1.

*

Nazávislí socialisté piší do Itálie:

Rudolf Batték, Pavel Bergmann a Jaroslav Mezník napsali za čs. nezávislé socialisty dne 20.3.1987 dopis Italské socialistické straně k jejímu sjezdu.

*

Přetiskování či jiné přebírání textů zveřejněných Infochem je možnéjen s uvedením pramene. Bez uvedení pramene je možno přebírat dokumenty Charty 77, sdělení YONS, patice, otevřené dopisy, fejetony, jakož i texty, z jejichž charakteru či uvedení je zřejmé, že nebyly psány přímo pro Infoch.
